

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Структурно-семантичні особливості англійськомовної військової
термінології та способи їх відтворення у перекладі українською мовою
(на матеріалі серіалу *SEAL Team* «Морські котики»)

Студентки групи МПа 06-20
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад
(англійська мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Кіндрись Анастасії Миколаївни

Допущена до захисту
«___» _____ 2021 року

Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І. В. Корунця

_____ проф. Ніконова В.Г.
(підпис) (ПІБ)

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Мелешкевич Л.М.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка:ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Korunets Department of English Philology and Translation

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “Structural and semantic specifics of English military terminology and ways of representing it in Ukrainian translation (case study of the series *SEAL Team*)””

Group MPa 06-20
School of translation studies
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation
(English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Anastasiia M. Kindrys’

Research supervisor:
L.M. Mekeshkevych

Kyiv – 2021

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І. В. Корунця

Затверджую:
Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І.В. Корунця
_____ (підпис)
д.ф.н., проф. Ніконова В.Г.
“10” вересня 2020 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студента(ки) **II** курсу **МПа 06-20** групи факультету перекладознавства КНЛУ
Кіндрись Анастасії Миколаївни

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тема роботи «Структурно-семантичні особливості англійськомовної військової термінології та способи їх відтворення у перекладі українською мовою (на матеріалі серіалу *SEAL Team* «Морські котики»)

Науковий керівник к.н.ф., доц. Мелешкевич Л.М

Дата видачі завдання “10” вересня 2020 р.

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2020 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2020 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2020 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2021 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2021 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2021 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	05 жовтня 2021 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2021 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2021 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)
Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) II курсу групи МПа 06-20 факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), , перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)
Кіндрись Анастасії Миколаївни

(ПІБ студента)

за темою «Структурно-семантичні особливості англійськомовної військової термінології та способи їх відтворення у перекладі українською мовою (на матеріалі серіалу SEAL Team «Морські котики»)»

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	☐ усі компоненти присутні , ☐ один компонент відсутній ☐ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ незначні помилки в оформленні ☐ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

_____
_____
_____
_____
_____

Кваліфікаційна робота Кіндрись Анастасії Миколаївни може бути (не може бути)
(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

_____
(підпис керівника)

(_____)
(ПІБ керівника)

” ____ ” _____ 2021 рік

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

студента(ки) **II** курсу групи **МПа 06-20** факультету перекладознавства спеціальності **035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно)**, перша – англійська, освітньо-професійної програми **Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)**
Кіндрись Анастасії Миколаївни

(ПІБ студента)

за темою «**Структурно-семантичні особливості англійськомовної військової термінології та способи їх відтворення у перекладі українською мовою (на матеріалі серіалу *SEAL Team «Морські котики»*)**»

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — загалом 10 балів (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

_____
(ПІБ рецензента)

_____
(підпис рецензента)

” ” _____ 2021 р

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У МОВОЗНАВСТВІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ	
1.1 Визначення поняття терміна у сучасній лінгвістиці.....	5
1.2 Військова термінологія як перекладознавча проблема.....	15
1.3 Особливості кінодискурсу та функціонування термінів у ньому.....	22
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2	
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СЕРІАЛІ «МОРСЬКІ КОТИКИ»	
2.1 Морфологічний спосіб творення військових термінів	30
2.2 Словотвірний і семантичний аспекти військової термінології	36
Висновки до розділу 2.....	47
РОЗДІЛ 3	
ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СЕРІАЛІ «МОРСЬКІ КОТИКИ»	
3.1 Відтворення у перекладі словотвірно-структурних особливостей англійськомовних термінів	
3.1.1 Особливості перекладу термінологічних словосполучень.....	49
3.1.2 Особливості перекладу термінів-абревіатур.....	51
3.2 Використання перекладацьких трансформацій для відтворення військової термінології	
3.2.1 Лексичні трансформації.....	55
3.2.2 Граматичні трансформації	57
Висновки до розділу 3.....	70
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	81
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	83
ДОДАТОК	
Приклади військової термінології та її відтворення в українському перекладі..	84
SUMMARY.....	98

ВСТУП

Природну мову люди використовують для спілкування, збереження й передавання знань. Термінологія займає важливе місце в збереженні та передаванні знань, оскільки саме на неї припадає основне інформаційне навантаження.

Поява комп'ютерів та інших гаджетів спричинила стрімкий розвиток науки про знання, давши можливість легко зберігати, упорядковувати та розповсюджувати інформацію. Програми, які використовують системи знань, потребують великих ресурсів для реалізації. Для продуктивного обміну знаннями важливо розробляти інформаційні структури, у яких вже є знання про світ у вигляді моделі, що мають бути доступними для різних користувачів. Головна функція таких моделей - це спростити спілкування між користувачами шляхом забезпечення лаконічного, позбавленого неоднозначності, представлення знань для взаємного обміну. Однією з таких моделей є термінологія.

Сьогодні у розвинених мовах біля 90 відсотків нової лексики становлять терміни, зокрема, в галузях комп'ютерної техніки, біохімії тощо. Поняття, які з'являються в науці, з часом вимагають появи нових термінів. Військова термінологія займає досить велику частину будь-якої національної мови. Природа військової термінології в різних мовах сильно відрізняється. Перші українські військові терміни було засвідчено ще у давнину в українських літописах. Увесь довгий шлях української військової термінології, на жаль, був дуже складний, а сучасне її становище потребує державної підтримки.

Таким чином, **актуальність** теми дослідження обумовлена недостатньою вивченістю особливостей військових термінів досліджуваної мови за останні десятиліття, важливістю та необхідністю дослідження структурно-семантичних особливостей військової термінології та способів її перекладу українською мовою.

Мета кваліфікаційної роботи – визначити структурно-семантичні особливості англійськомовної військової термінології та способи її відтворення українською мовою. Досягнення цієї мети передбачає вирішення низки дослідницьких **завдань**:

- розглянути термінологію як мовне явище і перекладознавчу проблему;
- визначити особливості кінодискурсу та функціонування термінів у ньому;
- проаналізувати морфологічний та структурний способи термінотворення;
- представити використання перекладацьких трансформацій: лексичної та граматичної;
- висвітлити особливості перекладу термінологічних словосполучень та термінів-абревіатур;
- охарактеризувати комплексне застосування перекладацьких трансформацій для відтворення військової термінології.

Об'єктом дослідження взято англійськомовну військову термінологію у серіалі «Морські котики».

Предмет дослідження – структурно-семантичні особливості англійськомовної військової термінології у серіалі «Морські котики» та способи їх відтворення у перекладі українською мовою.

У ході дослідження застосовано наступні **методи**:

- аналітичний метод для систематизації наукової літератури з теми дослідження;
- метод суцільного відбирання для визначення матеріалу дослідження;
- метод лінгвістичного опису та спостереження для систематизації та інтерпретації характерних словотвірно-структурних особливостей англійськомовних термінів у серіалі «Морські котики»;
- структурно-семантичний аналіз для виявлення структури та значення військових термінів;
- метод рефлексії для виявлення шляхів розв'язання проблем перекладу військових термінів у кінодискурсі;
- методика співставного аналізу тексту оригіналу та тексту перекладу.

Наукова новизна даного дослідження полягає у представленні конкретних структурних особливостей військової термінології та розглянуто способи відтворення, перекладацькі трансформації як засіб їх перекладу українською мовою.

Практичне значення одержаних результатів зумовлене тим, що досліджена мною характеристика англomовних військових термінів частково становитиме внесок до теорії термінології, а також матиме прикладне значення до вивчення термінів спеціального призначення. Перекладознавчий аналіз термінології є внеском до теорії та практики перекладознавства.

Структура кваліфікаційної роботи магістра. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, трьох списків використаних джерел та одного додатка зі 100 прикладами.

У **вступі** обґрунтовано вибір обраної теми та актуальність магістерської роботи, сформульовано мету, завдання, визначено об'єкт і предмет дослідження, представлено вирішення низки дослідницьких завдань, методи дослідження, окреслено наукову новизну, наведено практичне значення одержаних результатів, а також подано інформацію про структуру магістерської роботи.

У **розділі 1** «Теоретичні засади дослідження військової термінології у мовознавстві та перекладознавстві», мною, – визначено поняття терміну в сучасній лінгвістиці, розкрито поняття термінознавства та терміносистеми, досліджено військову термінологію як перекладознавчу проблему, встановлено особливості кінодискурсу та функціонування термінів у ньому.

У **розділі 2** «Структурно-семантичні особливості військової термінології у серіалі «Морські котики», мною, – зосереджено увагу на морфологічний спосіб творення військових термінів, описано спеціальну військову лексику за тематичними групами, визначено синтаксичні особливості мови військових, а також розглянуто структурні особливості термінотворення.

У **розділі 3** «Відтворення українською мовою військової термінології у серіалі «Морські котики», мною, – розглянуто особливості перекладу термінологічних словосполучень та особливості перекладу термінів-абревіатур, визначено специфіку використання перекладацьких трансформацій (лексична та граматична) для відтворення військової термінології.

Загальні **висновки** підсумовують проведене мною дослідження, а саме термінологія розглядається як перекладознавча проблема. Визначено особливості кінодискурсу та функціонування термінів в ньому, проаналізовано морфологічний та структурний способи термінотворення, описано перекладацькі трансформації, а саме лексичної та граматичної трансформації та їх використання, висвітлено особливості перекладу термінологічних словосполучень та термінів-абревіатур, охарактеризовано комплексне застосування перекладацьких трансформацій для відтворення військової термінології.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У МОВОЗНАВСТВІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1 Визначення поняття терміна у сучасній лінгвістиці

Розвиток лінгвістики відбувається доволі стрімко. Зміна науково-лінгвістичних парадигм, таких як: порівняльно-історична, системно-структурна, синергетична, а також іншими підходами становлять появу нових термінів та понять. Переосмислюється усталений поняттєво-термінологічний апарат, аналіз явищ розглядається у різних вимірах, аспектах і площинах. Деколи, це зумовлює суперечності у використанні тих чи інших термінів та понять.

Зміна методології наукових підходів до вивчення лінгвістики зумовила створення багатьох нових понять і термінів, які потребують певного осмислення, тлумачення і відповідного застосування як в теоретичних, так і в прикладних дослідженнях. Розвиток лінгвістики відбувається пропорційно з іншими науками та сферами наукової діяльності, внаслідок чого сформувалися такі міждисциплінарні науки, як соціолінгвістика, лінгвокультурологія, етнолінгвістика, психолінгвістика, нейролінгвістика, юридична лінгвістика, комунікативна лінгвістика та інші. Для правильного їх використання необхідні знання відповідних термінів та понять й їх розуміння.

Науковці, що займаються вивченням лінгвістичних парадигм, користуються відповідним термінологічно-поняттєвим апаратом, часто вкладаючи власне розуміння в окремі його вияви. Зазначені обставини створюють необхідність систематизації сучасного поняттєво-термінологічного лінгвістичного апарату і тлумачення його загальноприйнятою науковою термінологією. Основною особливістю сучасної лінгвістичної термінології, як граматичної, так і будь-якої іншої, є багатозначність використовуваних термінів. Це також вимагає відповідного узагальнення та осмислення активних

використань термінів, їхньої належної систематизації.

Вивчення мови має колосальне значення. Воно, як писав В.Д. Катков, привчає людину аналізувати власні думки та пізнавати саму себе. Необхідно зробити наше мовлення предметом вивчення, надавати йому особливу увагу, адже без цього ми не зможемо ані послідовно мислити, ані адекватно розуміти себе та інших людей. Спеціальним вираженням функціонування мови є терміносистема [33: 11].

Сучасні науковці виділяють у лінгвістиці такі поняття, як: термінологія і терміносистема. Зокрема, С. Шевчук, І. Клименко зауважили, що «термінологія» – 1) розділ мовознавства, що вивчає терміни (у цьому значенні все частіше застосовують слово термінознавство); 2) сукупність термінів певної мови або певної галузі [40: 10]. Наприклад, можемо говорити про англійську, німецьку, китайську, українську та інші термінології, а також про термінології: біологічну, юридичну, технічну тощо», а терміносистемами є «галузеві термінології, тобто сукупність термінів певних галузей».

Інші наукові дослідники лінгвістики акцентують увагу на тому, що «термінознавство – це багатодисциплінарна наука, що виникла на перетині кількох наук» і «стосується автоматичного та автоматизованого опрацювання семантичної інформації, представленої природньою мовою (реферування текстів, анотування, перекладання, опрацювання баз знань, шукання змістової та нової інформації в текстах, визначення предметної галузі, до якої належить текст та ін.

Термінознавство – це наука, яка займається вивченням термінів та терміносистем. Терміносистема використовує галузеві термінології, тобто сукупність термінів конкретних галузей, а термінознавство – це наука, що вивчає особливу лексику, її типології, походження, форми, значення і функціонування, в тому числі їх творення, використання та упорядкування.

Науковці виділяють такі види термінознавства:

1. Теоретичне термінознавство вивчає розвиток і вживання спеціальної лексики.

2. Прикладне термінознавство встановлює практичні принципи та рекомендації, з метою усунення нестачі термінів.
3. Загальне термінознавство вивчає найзагальніші якості, проблеми і процеси, що стосуються спеціальної лексики.
4. Галузеве термінознавство вивчає спеціальну лексику, яка належать до окремих областей знань конкретних мов.
5. Типологічне термінознавство порівнює особливості термінологій, з метою визначення спільних рис та відмінностей понять.
6. Порівняльне термінознавство займається порівняльним вивченням спільних та відмінних рис лексики різних мов, наприклад, української та англійської.
7. Семасіологічне термінознавство займається вивченням проблем, що пов'язані із семантикою, зміною значень і різноманітними семантичними явищами.
8. Ономасіологічне термінознавство - структурні форми спеціальних лексем, процес найменування понять і форми найменування.
9. Історичне термінознавство - історія термінів та терміносистем для того, щоб виявити тенденції їх утворення та розвитку.
10. Функціональне термінознавство пов'язане з вивченням сучасних функцій терміну в різних текстах та у професійному спілкуванні [5].

Міждисциплінарність термінології впливає з багатогранного характеру термінологічних одиниць, як мовні предмети (лінгвістика), як концептуальні елементи (логіка, онтологія, когнітивні науки) та як засоби комунікації. Відповідно, теорію термінології можна ідентифікувати за трьома різними вимірами: когнітивний, лінгвістичний та комунікативний. Когнітивний вимір досліджує поняття відносин і тим самим, як поняття, складає певні структуровані одиниці знань або систем концепцій у кожній галузі, а також презентує поняття за допомогою визначень та термінів. Мовний вимір досліджує існуючі мовні форми, а також потенційні лінгвістичні форми, які можна створити для утворення нових понять. Комунікативний вимір вивчає

використання термінів як засіб передачі знання різним категоріям одержувачів у комунікативних ситуаціях зі збиранням, обробкою та розповсюдженням термінологічних даних у формі спеціалізованих словників, глосаріїв чи термінологічних баз даних тощо [71: 2]. Мовний вимір теорії термінології можна виявити у мовних механізмах, які задають закономірності для утворення термінів та терміноформи.

Термінознавство має тісний зв'язок з термінографією – наукою, що займається складанням словників спеціальної лексики. Роботу над семантичними та парадигматичними аспектами концептів термінографії провела В.Л. Іващенко Завдяки її дослідженню термін "термінографія" визначає поняття:

- 1) теорія складання термінологічних словників;
- 2) практика складання термінологічних словників;
- 3) сукупність довідкових праць термінів у формі книг чи в електронному форматі;
- 4) сукупність теоретичних досліджень у формі статей, монографій, збірників тощо [12].

Американський металексикограф С. Ландау у своєму дослідженні «Dictionaries: The Art and Craft of Lexicography» зауважив, що Дж. Макміллан, критик загальних словників англійської мови, визначив три основні критерії оцінювання словників, а саме: кількість, якість та ефективність відтворення інформації у словнику [43: 5].

Словники поділяються на три групи за практичним призначенням: наукові – словники, що розроблені для дослідження цілей (історичні), навчальні – застосовуються у процесі навчання (орфографічні, орфоепічні, фразеологічні), перекладні – для співставлення перекладу слів з однієї мови на іншу [22: 104].

Термінологічні словники – це словники, в яких пояснюються терміни з різних галузей науки. Вони бувають одно- і двомовні, перекладні. У словниках визначено найуживаніші поняття фахової термінології орієнтуючись на діяльність, наприклад: словник професійної термінології, словник військових

термінів та скорочень, словник фразеологізмів воєнної тематики, словник військового сленгу. Термінологічний словник повинен не лише визначити термін чи знайти відповідник поняттю, а й виявити його спорідненість з основними та другорядними зв'язками з іншими термінами та поняттями, які існують у науковій лінгвістиці.

Метою розробки словників фахової термінології майбутнього фахівця є ознайомлення з основними поняттями, що дає можливість підвищити рівень професійних навичок, комунікативних умінь, а також термінологічної культури.

Дефеніція нового терміна зазвичай викликає дискусії або навіть критику. Так, основну функцію терміна В.В. Виноградов вбачав у визначенні певного поняття, а Б.М. Головін визначав термін як «слово чи словосполучення, що має професійне поняття й застосовується у процесі, і для пізнання та освоєння певного кола об'єктів і відношень між ними – під кутом певної професії». Цієї ж думки дотримувалися Я.А. Климовицький, О.В. Суперанська. На думку О. Семенов, термін (від лат. *terminus* – межа) – це слово або словосполучення, що позначає спеціальне поняття певної галузі знання або діяльності [69: 36]. Е.Ф. Скороходько визначив термін, як “слово чи усталене словосполучення, яке виражає спеціальне поняття науки, техніки або іншої галузі людської діяльності та має дефініцію, яка пояснює ті ознаки цього поняття, які є доречними саме для цієї галузі. Характерними ознаками є: співвіднесеність зі спеціальним поняттям; відтворюваність; наявність визначення, яке вміщує термін у належну термінологічну систему” [50: 7].

Також варто зазначити, що термін існує у двох сферах — фіксації та функціонування [31: 43]. Він може перебувати у двох вимірах: статичному та динамічному. Термін у статистиці — це термін, який є зазначений у словниках, довідниках, енциклопедіях. В такому випадку термін є вільний від різноманітних контекстуальних впливів та обмежений морфологічною формою. Він має конкретне визначення, або ж іншими словами, він не функціонує. Термін у динаміці — це термін, що функціонує у текстах. У другому випадку

він динамічний, тому що має властивість варіативності та не обмежений морфологічною формою. В контексті в більшості випадків такий термін не потребує чіткого визначення, тому йому властиве функціонування [35: 102].

Відомий мовознавець Е.Ф. Скороходько з'ясував, що неоднозначність терміну згадувалась в науковій літературі неодноразово, адже ця лексема має декілька визначень, такі як: “сукупність термінів певної мови” (німецька, польська термінологія); “сукупність термінів певної галузі” (військова термінологія, термінологія в медицині); “наука про терміни” (зараз широко поширений інший термін — термінознавство). Ці значення зафіксовано в лексикографічних дослідженнях. Але в жодному словнику немає таких значень, як “сукупність неупорядкованих та упорядкованих термінів” та “сукупність тільки упорядкованих термінів”, які доволі часто використовують науковці [49: 15].

Науковці виділяють такі основні ознаки терміна, як: системність, точність, однозначність, мовну приналежність та практичне застосування. Системність означає входження терміна до системи, у якій він має відповідне значення. За межами цієї системи термін може мати зовсім інше значення. Також він повинен якнайточніше передавати суть поняття, яке позначає. Термін не повинен викликати багатозначність, а має бути однозначним, що зумовлено їхнім призначенням. Кожний науковий термін має пояснення, що чітко виокремлює та обмежує його значення. Терміни утворюються на основі національної мови або мають іншомовне походження і можуть практично реалізовуватися в усному мовленні або на письмі. Чітка система взаємопов'язаних між собою понять будується на понятійних співвідношеннях терміна й поняття, виділення яких відбувається на основі наукового узагальнення ознак.

У сучасному мовознавстві доволі часто такі поняття, як «тематична група» й «лексико-семантична група» прирівнюють. Спираючись на «Словник лінгвістичних термінів» Д.І. Ганича й І.С. Олійника, семантична група – це підгрупа слів у межах однієї частини мови, які об'єднані спільністю значень,

тематична група – слова, які об'єднуються спільністю родових значень, тобто слова, які називають один різновид певного ряду предметів, наприклад: назви військових інституцій, військові команди, спорядження.

У словнику О.С. Ахманової «семантична група» це – 1) слова однієї частини мови, які мають спільне значення; 2) слова, об'єднані спільністю значення, незважаючи на частину мови. Тематичною групою називають те саме, що і лексичний ряд: тематична група предметів військового вжитку; тематичний одягу. Також тематичною групою визначають низку слів, які за своїм основним значенням належить до одного й того самого семантичного поля: хоробрий, сміливий, відважний, безстрашний тощо [38: 92].

Об'єднання слів у тематичну групу відбувається на основі подібності чи спільності функцій позначуваних словами предметів і процесів в одній, або ж різних мовах [48]. Переклад таких груп слід групувати у конкретну терміносистему, без мети розкриття внутрішніх семантичних зв'язків слів та особливостей смислової структури мови.

Аналіз історичного становлення військової терміносистеми дослідила Н. Яценко, яка визначила сім етапів її розвитку. Протягом семи етапів можна проаналізувати як відбувалося становлення термінів, їх вживання та зміни. На її думку, перший етап був у XI – XIII ст., коли багато понять було відображено в «Слові о полку Ігоревім». Другий етап (XIV – XVII ст.) пов'язаний зі становленням козацького прошарку, яке продукувало саме військові терміни, які були занотовані у словниках. Третій етап відбувається через запозичення переважно з французької (*лампас, шинель*) та німецької (*мундир, шарф*) мов і пов'язаний з розвитком військової справи. Становлення української військової термінології відбувалося під час четвертого етапу (2 половина XIX – початок XX ст.). Цьому посприяла діяльність на території України нелегальних військових гуртків та організацій «Січ», «Соколи» тощо. Тоді серед військових почала поширюватися українська лексика (*шаровари, жупан тощо*), а також запозичення з німецької (*кітель*) й польської (*кашкет*) мов. Шостий етап (1939 – 1990 рр.) вніс певні корективи у розвиток військової термінології. Відбулись

заміни термінів та були запроваджені нові: *уніформа, екіпіровка, тільняшка, спорядження*. Серед слів власне українського походження можна виділити такі: *стріла, полк, військо, дружина, курінь тощо*. Запозичення з інших мов: з німецької: *офіцер, солдат, штурм*, з англійської: *бункер, снайпер, танк*, з польської: *капітан, полковник, в'язень*; з французької: *режим, міна, батальйон*. Так, на сучасному етапі розвитку, серед термінів на позначення теперішніх військових звань та посад замінено існуючі звання радянської армії: *генерал-майор (контр-адмірал) на бригадний генерал (коммодор)*, введено нові звання: *рекрут, головний сержант, штаб-сержант, айстер-сержант*.

Терміни класифікуються ученими на три групи:

1. Загальнонаукові – вживаються майже в усіх галузевих термінологіях, серед них: функція, аргумент, категорія, класифікація, та ін.
2. Міжгалузеві – використовуються у споріднених або й у віддалених галузях, наприклад: стиль – у літературі, музиці, мовознавстві, архітектурі.
3. Вузькоспеціалізовані – позначають поняття, що відображають конкретну галузь: полігон, військове формування, тактична підготовка тощо [27: 44].

Крім термінів, у спілкуванні також використовують професіоналізми. До професійної лексики належать слова, вживані групами осіб на позначення предметів і понять, які безпосередньо пов'язані з їх професійною діяльністю (*клавіатура – клава, переписати інформацію – скинути інформацію, розрекламувати – розкрутити, камбуз – кухня, бак – носова частина корабля*). Такі поняття найчастіше вживають в усному мовленні, вони не фіксуються спеціальними словниками та мають емоційно-експресивне мовленнєве забарвлення.

Терміни варто розмежовувати з номенклатурними знаками. Основна їх відмінність полягає в тому, що в основі термінів закладено загальні поняття, а в основі номенклатурної назви – одиничні. Номенклатура – це сукупність умовних символів, графічних позначок, латинських назв для позначення певного маркування. До номенклатури відносяться серійні марки підприємств, організацій, інституцій, географічні назви. Скажімо такі слова як у військовій

справі: звання, підрозділ, батальйон, зброя, загін – це терміни, а сержант, солдат, пістолет, гармата, ПУЗ (польовий вузол зв'язку), УБОЗ (управління боротьби з організованою злочинністю), КОРД (корпус оперативно-раптової дії) – номенклатурні назви.

З позиції вживання пасивної та активної лексики у військовому середовищі розрізняють такі групи слів, як:

- історизми - назви предметів старої культури, побуту чи суспільного ладу;
- архаїзми - застарілі слова, що не використовуються у повсякденні, але явища, предмети, що названі ними, досі є й мають актуальні відповідники. Наприклад: воєвода, гетьман, князь, та ін. Багато архаїчних слів повертаються до активного вжитку, зокрема: *сотня, хорунжий, булава, пірат*.
- неологізми – це нові слова, що викликані потребами суспільства, наприклад, *ракетна зброя, авіадесант, прилад нічного бачення, портативна осліплююча лазерна зброя*.

Наявність армії у державі є невід'ємним чинником її безпеки та територіальної цілісності. Кожна армія має свої характерні особливості, атрибути, внутрішні статuti, які відрізняються не тільки на структурному та організаційному рівнях, але й у військових звичаях і традиціях. Усі ці особливості мають свій вплив на розмовному рівні різних країн, ведення документації та вживання сленгу. У військовій термінології виокремлюють такі основні способи утворення термінів:

- префіксальний: *воєнний – антивоєнний; звук – гіперзвук;*
- суфіксальний: *завоювати – завойовник; авізувати – авізування;*
- префіксально-суфіксальний: *зброя – беззбройний; земля – Середземний;*
- словоскладання: *генерал-лейтенант; блок – корпус;*
- композиція: *жилет – куленепробивний жилет, рятувальний жилет; комплект – аварійно-рятувальний комплект, бойовий комплект, парашутний комплект;*
- аббревіація: *ВМС - військово-морські сили, БМП - бойова машина піхоти, ЦРУ – центральне розвідувальне управління [55: 75].*

Специфіка військової лексики утворюється з офіційно-ділового та науково-технічного стилів. У цьому полягає специфіка її комунікативно-функціональної спрямованості. Важливо знати, що при перекладі з англійської на українську мову, необхідно якомога точно зберегти та відобразити суть військових термінів. Емоційно забарвлені елементи військового лексикону є переважно стилістичними синонімами окремих військових термінів та є складними для перекладу.

Л.Л. Нелюбін розглядає англійську мовну військовою лексику з точки зору військового перекладу. Він класифікує військовою лексику на три основні групи: військовою термінологію, військово-технічну термінологію та емоційно забарвлену військовою лексику. Наявність сучасної англійської військової та військово-технічної термінології не постійна. Вона щоразу змінюється через зникнення з ужитку багатьох слів, зміни значень, також постійного поповнення новими термінами, наприклад, у зв'язку з появою та розробкою нових зразків військового озброєння та військової техніки.

При творенні нових термінів мовознавці стикаються з необхідністю їх пошуку у рідній мові. Усі нові терміни, які запроваджені у галузеву терміносистему, мають бути обґрунтованими й вдало використовуватись у повсякденній військовій практиці.

Нові терміни можуть утворюватися трьома основними способами:

1. Використання внутрішніх ресурсів мови: творення похідних слів, надання наявним словам нових значень, складання основ, творення словосполучень.
2. Запозичення термінів.
3. Створення штучних слів [13: 90].

Збройні сили – це військова організація, що у своїй діяльності послуговується спеціальними термінами, як щодо озброєння, так і в побуті. Особлива галузь зумовлює військових застосовувати спеціальні лексичні одиниці: слова та словосполучення, які у подальшому стають для них загальноживаними та перехідним явищем до цивільного способу життя. Н.Д. Фоміна зазначає, що військові терміни – це слова або словосполучення, які

відповідають поняттям військової справи. Військово-побутова лексика є перехідним явищем між військовою термінологією і загальноживаним словником [57: 3].

Особливим видом військової лексики є військові команди. Вони є певним видом стійких фразеологізмів [8: 1]. Для правильного перекладу такі команди необхідно запам'ятовувати, оскільки вільне їх трактування втратить свою чіткість та смислове навантаження. Уподібнені варіанти перекладу можуть спотворити військову команду як сталу одиницю і негативно вплинути на буквальне відтворення означеної дії.

1.2 Військова термінологія як перекладознавча проблема

Як зазначає К. Аль-Алі, переклад відіграє життєво важливу роль для людини. З історичної точки зору він був та залишається вирішальним чинником у житті, адже це один з найважливіших способів спілкування людей з різних країн. Переклад став показником прагнення націй досягти високого рівня прогресу у цілому світі [70:1]. В. Хунвей вважає, що «мова дзеркально відображає різні частини культури, підтримує, поширює їх і допомагає розвивати інших». Коли перекладачі дізнаються більше про культуру мови, вони насправді навчаються розуміти мову та використовувати її у спілкуванні, як носії мови [70: 53].

На сьогоднішній день англійська стала не тільки мовою міжнародного спілкування, але й основною мовою у військовій справі. Як значущий різновид мови, термінологія розроблена для виконання ряду заздалегідь визначених функцій, основною з яких є представлення концептуальної системи певної галузі знань. Терміни повинні бути лаконічними, прозорими та стилістично нейтральними, вони повинні проявляти властивості мономімії та моносемія в певній сфері [66: 108].

Військовий переклад є окремою лінгвістичною дисципліною. Завдяки високим вимогам до якості та точності перекладу, помилки мали б бути

незначні: непорозуміння під час переговорів. Найгірше коли дана помилка може коштувати комусь життя або спричинити серйозні матеріальні втрати. Тому переклад вимагає бездоганне володіння іноземною військовою термінологією, а також володіння військовою термінологією українською мовою, адже словник регулярно поповнюється за рахунок впровадження нових видів зброї, обладнання, з'являються нові стратегії та методи боротьби. Військовий переклад охоплює всі види та методи перекладу, від перекладу статутів та документів до перекладу радіообміну, не виключаючи двосторонньої передачі інформації [68: 62].

Основною помилкою при перекладі термінів є те, що перекладачі намагаються знайти буквальну відповідність іноземному терміну. Цей спосіб не зовсім надійний. Він стирає особливості реалій мови - джерела, і може статися помилка, оскільки ці терміни можуть виражати поняття, які не використовуються лише в цій області мови. Крім того, вони не можуть відповідати реаліям, прийнятим мовою оригіналу або мовою перекладу [62: 253].

Основний спосіб перекладу термінів відбувається за допомогою лексичного еквівалента. Еквівалент – це лексичний відповідник, який точно збігається зі значенням конкретного слова. При перекладі термінологію розділяють на наступні групи:

- 1) Терміни, що мають повну концептуальну еквівалентність (терміни на позначення понять іноземної дійсності, які є такими ж, як поняття реальності);
- 2) Терміни, що мають часткову концептуальну еквівалентність (терміни на позначення понять іноземної дійсності, які не представлені у вітчизняній реальності, але співвідносяться з загальноприйнятою термінологією мови перекладу);
- 3) Терміни третьої групи, які не мають еквівалентів у мові перекладу (терміни на позначення понять іноземної дійсності, які відсутні та не мають загальноприйнятої термінології мовою перекладу) [69: 48].

Іноді у військовій термінології утворюються нові терміни від похідних

слів. При цьому суфікси та префікси, які виявляються найбільш вдалими для побудови термінів, можуть бути запозиченими: *розподіл – перерозподіл, захист – захищати, тактика – тактичний*. Чудовим способом при перекладі може бути запозичення морфем з інших мов. Здебільшого афікси греко-латинського походження -ація: *перфорація; -фікація: класифікація, електрифікація; -і/-изація: лібералізація - анти-: антимонопольний; про-: протеза; прото-: протоукраїнський, прототип*. Отже, такі новоутворення є цілком зрозумілі, та точно полегшують розуміння таких термінів перекладачами.

Основною проблемою перекладу термінів є те, що військова термінологія може мати кілька варіантів перекладу. Терміни розділяють на одноперекладні і різноперекладні за Т.О. Яковлевій та Л.В. Сусловій:

- 1) одноперекладні терміни – терміни, що мають єдиний варіант перекладу в мові. Прикладом може бути одноперекладний термін *cyberspace security*. Це словосполучення має тільки одне значення і перекладається як ‘кібербезпека’;
- 2) різноперекладні терміни – терміни, що мають декілька можливих способів перекладу. Таким терміном можна назвати слово *policy*. Це слово має такі значення: ‘політика’, ‘страховий поліс’, ‘лінія поведінки’ [60].

У деяких випадках немає необхідності вживати абсолютні еквіваленти. Якщо поняття, яке виражене терміном, частково відображене в тексті, тоді можлива заміна абсолютного еквівалента відносним.

Фактором, що ускладнює переклад, виступає те, що більшість сучасних терміносистем досі перебувають на стадії формування. Розбіжність у розвитку галузей двох країн тягне за собою відсутність перекладацьких відповідностей для винаходів, поширених в одній країні і мало представлених в іншій.

Згідно усіх факторів, Р. Гаутон зображує такі стратегії перекладу термінів:

- 1) переклад за допомогою калькування, в якому зберігається англійська орфографія;
- 2) утворення нового терміну через транслітерацію.

В свою чергу А.В. Зарабайлова стверджує, що структура терміну допускає

певну стратегію перекладу, тобто вибір перекладу. Найбільш розповсюдженими прийомами перекладу простих і складних термінів є:

- 1) модуляція: *after-action review* – ‘розбір результатів виконання завдання’;
- 2) конкретизація: *area of responsibility* – ‘район відповідності’;
- 3) калькування: *operational control* – ‘оперативний контроль’.

При перекладі військової термінології, зазвичай, виникають труднощі. Л.Л. Нелюбіна розподіляє терміни на наступні чотири групи:

1. Терміни, що позначають іноземні реалії, ідентичні українським, наприклад: *in security* – ‘у безпеці’, *artillery* – ‘артилерія’ [10: 96]. Розуміння і переклад таких термінів не становлять особливих завдань. Ще є інші варіанти перекладу, для прикладу, як еквівалент (інтернаціональні терміни): *army* – ‘армія’, *division* – ‘дивізія’, *section* – ‘секція’. Або ж як еквівалент використовується український термін, форма якого не пов'язана з формою англійського терміна, наприклад: *company* – ‘рота’ [19: 99].

2. Багатокомпонентний англійський термін, який складається з декількох слів, перекладається українським словом, компоненти якого подібні за формою і значенням з певними компонентами англійського терміна, наприклад: *antitank artillery* – ‘протитанкова артилерія’, *atomic bomb* – ‘атомна бомба’. Загальне значення такого англійського терміна повністю збігається із значенням даного українського терміна, але деякі його компоненти відрізняються від українського еквівалента, наприклад: e. g. *shock wave* – ‘ударна хвиля’, *profiles* – ‘фізичні дані’ [53].

3. Терміни, що позначають іноземні реалії, відсутні в українській мові, але мають загальноприйняті українські еквіваленти, наприклад: *Military Occupational Speciality* – ‘військово-облікова спеціальність’, *National Guard* – ‘Національна гвардія сухопутних військ’. Такий адекватний переклад термінів відбувається шляхом добору відповідних українських аналогів за допомогою заміни, наприклад: *logistic package* – ‘комплект тилового забезпечення’, *base* – ‘вогнева група’. Надзвичайно велике значення для перекладу термінів цієї групи має контекст, який допоможе чітко виокремити поняття слова [53].

4. Терміни, що позначають іноземні реалії, відсутні в українській мові, і які не мають українських еквівалентів, наприклад: *Clothing allowance* – ‘грошова надбавка на одержання форми одягу’. Переклад цих термінів створює найбільшу проблему, оскільки правильний переклад не може бути зроблений без ретельного аналізу слів. Щоб отримати чіткий переклад цієї групи термінів, можна застосовувати:

- а) опис значення англійського терміна, наприклад: *ground time* – ‘час перебування літака на землі’;
- б) дослівний перекладу, наприклад: *general staff* – ‘спільний штаб’, *zone* – ‘зона комунікацій’;
- в) часткову або повну транслітерації, наприклад: *master sergeant* – ‘майстерсержант’;
- г) транслітерацію і дослівний перекладу, наприклад: *chief master sergeant* – ‘головний майстер-сержант’;
- д) транскрибування, наприклад: *captain* – ‘капітан’, *commander* – ‘командир’.

Описовий переклад полягає у передачі термінів словосполученням, яке дає досить чітке та зрозуміле пояснення чи визначення даного терміна: *damage control* – ‘ліквідація наслідків нападу противника’, *Forces* – ‘сили спеціальних операцій’, *skills* – ‘навички взаємодії у групі’, *exercises* – ‘тактичні вправи у складі групи’.

Переклад військової термінології також може відбуватись багатьма іншими способами. Перш за все, це послідовність перекладу: *tactical air command* – ‘тактичне повітряне командування’, *decontamination kit* – ‘індивідуальний протихімічний пакет’. За допомогою перестановки слів: *fire control and coordination* – ‘керування і координацію вогню’, *Operations and training section* – ‘відділ оперативної та бойової підготовки’. Використовуючи дієприкметникові та дієприслівникові звороти: *behind forces* – ‘підрозділи, які діють у тилу ворога’ [53].

При перекладі скорочених форм варто якомога детальніше зрозуміти їх дійсне смислове значення, виходячи з контексту. Скорочений термін може мати

непрямий або ж алегоричний контекст. Також може підлаштовуватися під якусь конкретну словникову форму. Тому, перекладаючи скорочення та аббревіатури, застосовується умовно-смысловий переклад. Використання аналітичного перекладу надає можливість зрозуміти, що означає той чи інший невідомий нам термін, скорочення, аббревіатура, який побачили або ж почули і не є зафіксований у жодному зі словників.

Правильний переклад англomовних військових термінів відбувається за допомогою трансформацій, оскільки буквальний переклад заважає правильному сприйняттю інформації. При цьому пропадає специфіка іноземних слів, оскільки в більшості випадків ці терміни властиві тільки для армій інших країн і не відповідають термінам, прийнятим в українській армії.

Для визначення лексики військових документів на позначення іноземних термінів виділяють три групи перекладацьких трансформацій: лексичну, граматичну та лексико-граматичну. До лексичних трансформацій належить: транскрипція, транслітерація, калькування і лексикосемантична заміна (конкретизація, генералізація, модуляція). Граматичні трансформації - прийоми буквального перекладу та граматичні зміни (заміна форми слова, частини мови). До лексико-граматичних трансформацій відносять антонімічний переклад, описовий переклад та компенсацію.

Транскрибування – це спосіб передачі іноземних термінів шляхом відтворення форми її вираження за допомогою букв української мови. Використовуючи транскрипції, відображається її звукова форма, а при транслітерації – графічна, наприклад: *Sergeant* – ‘мастер-сержант’, *Officer* – ‘офіцер’.

Одним з розповсюджених прийомів перекладу військової лексики є калькування. Воно здійснюється при відтворенні семантики і структури конкретного слова, застосовуючи рідну мову: *operations* – ‘контрснайперські операції’, *infantry squad* – ‘піхотне відділення’, *bomb carrier* – ‘бомботримач’, *tail fuse* – ‘хвостовий детонатор’ [65].

Модуляція – ще один метод, за допомогою якого військовий термін

логічно виводиться, використовуючи значення оригіналу, наприклад: *positional defense* – ‘позиційна оборона’, *reactive state* – ‘реактивний стан’, *pickup zone* – ‘зона евакуації’, *targets* – ‘група цілей’.

Конкретизація полягає у передачі терміна в українській мові словом або словосполученням, яке має більш вузьку семантику: *tube* – ‘ствол’, *mask* – ‘протигаз’, *power tools* – ‘дрельки’.

Ще одним варіантом перекладу є генералізація, тобто передача термінів в українській мові поняттями, які мають більш широке та узагальнене значення. Наприклад: *Health Service* – ‘медично-санітарне обслуговування’, *Nuclear, Biological, Chemical* – ‘зброя масового ураження’, *arm-and-hand signal* – ‘сигнал рукою’.

Граматична заміна – передача термінів, використовуючи українські словосполучення, які мають інше граматичне значення: *Corps of Engineers* – ‘інженерні війська’, *zone* – ‘зона висадки’, *long-range fire* – ‘вогонь на великій відстані’, *unit cohesion* – ‘злагожденість підрозділу’, *position* – ‘положення лежачи’.

Отже, основними способами відтворення військової термінології є використання повних, відносних еквівалентів та перекладацьких трансформацій. Переглянувши багато іноземних документальних репортажів та художніх фільмів на військову тематику, варто зазначити, що найуживанішими способами перекладу є калькування та модуляція. Під час перекладу також широко поширена не тільки конкретизація, але й граматична заміна. Військова термінологія належить до конкретної лексики, для перекладу якої використовуються відповідні засоби. Я вважаю, що одним із найважливіших факторів в перекладі військової термінології є спеціальні знання про певну військову галузь, а саме володіння інформацією про можливість вживання відповідного терміну.

В.Н. Шевчук пояснює військову термінологію з позицій дериватології та перекладу. Він вважає, що головною рисою військових текстів є їхня велика насиченість військовими термінами, а проблема військового терміна і

термінології є однією з найважливіших проблем військового перекладу [61: 6].

1.3 Особливості кінодискурсу та функціонування термінів у ньому

Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст, місце тільки вербальних текстів, незалежних від елементів інших семіотичних систем, охоплюють медіатексти. Книга втрачає своє значення в дискурсі розваг та поступається звичайному художньому фільму. Саме кінематограф є джерелом більшості текстових ремінісценцій, що функціонують в повсякденній комунікації [21: 111].

Текст - це певний простір, який зображують у фільмі, та є зануреним в соціальний контекст. Цілісність є невід’ємною частиною фільму, як і будь-якого тексту, яка знаходить відображення в його структурності та ідейній завершеності. Таким чином, цілісність розкривається на двох рівнях: ідейному та структурному. Також цілісність часто пов’язується із завершеністю тексту.

Оновлення англійського лексикону перекладачем часто сприяє запозиченню із субстандартних мовних підсистем. Тому цілком зрозуміла загальна тенденція до активізації соціальних діалектів у засобах масової інформації, телебаченні, кіно та інтернет-просторі. Зараз сленг - неофіційна розмовна мова, але вона стає атрибутом престижності та самодостатності сучасної молоді. Соціальні діалекти також суттєво впливають на мову та на сприймання творів.

Дискурс відбувається внаслідок діалогу або полілогу у спільних для всіх його учасників рамках: мовних, тематичних, культурних тощо. Кожен дискурс має свою мету. Візьмімо політичний дискурс. Його мета — це боротьба за владу та встановлення справедливості. Мета педагогічного дискурсу — навчання людини, а рекламного — просування та популяризація товару або певного стилю поведінки. Проте внутрішньо він може бути не впорядкований, адже учасники можуть мати протилежні позиції [23: 17].

С. Слембрук виокремлює три критерії, за якими відбувається класифікація дискурсів [47: 418]:

- 1) критерій модусу (письмовий/усний);
- 2) критерій жанру (наявність жанрової схеми, яка є у дискурсі відповідного жанру);
- 3) критерій функційного стилю (сфери людського життя: побутове, офіційне, художнє, наукове і т. д.).

Одна з найдетальніших класифікацій дискурсів є класифікація Г. Почепцова. Він виокремлює теле- і радіо-дискурси, газетний, театральний, кінодискурс, літературний дискурс, дискурс у сфері ПР, рекламний дискурс, політичний, релігійний дискурси [4: 1].

1. Теле- і радіодискурс. Передбачає природність та неофіційність. Автори працюють над образом живого мовлення. В той час, диктор і слухач можуть знаходитись у різних місцевостях, та не мають можливості коригувати мовлене і почуте, наприклад, перепитати.

2. Газетний дискурс. У ньому наявний певний інтервал у просторі й часі для автора та читача. Він обширний, повніший та обгрунтованіший, оскільки подається у писемній формі.

3. Театральний дискурс. Театральна комунікація відбувається умовно: актори роблять вигляд, що не бачать глядачів; глядачі в свою чергу не можуть втручатися в дію. У театральному дискурсі згадується доволі багато знакових систем, як: декорації, одяг, освітлення, гра акторів. Усе це має символічний характер та своєрідний настрій, завдяки чому акторам легше вдається перенести глядача в театральну дію.

4. Кінодискурс. Глядачі не можуть втручатися в кінодію. У межах кінодискурсу відбувається взаємодія зображення та слова. Кінодискурс розширив кругозір та збагатив людську ментальність використовуючи монтаж, кадри, творчої уяви.

5. Літературний дискурс. Один із найстаріших дискурсів. У літературній комунікації форма має важливіше значення, ніж зміст, а тому в його межах значущу роль відіграють засоби, що полегшують сприйняття: ритм, темп, рима. Ритмічна будова допомагала читачеві у сприйнятті тексту та запам'ятовуванні.

Також важливо, щоб кожен читач знаходив власний зміст.

6. Дискурс у сфері Public relations (PR). Це порівняно новий тип дискурсу, який зосереджений на встановленні зв'язків між інституціями, партіями, окремими політиками тощо і суспільством загалом. PR-дискурс використовує різноманітні засоби, прийоми, такі як: прес-конференції, презентації, опитування, вебсторінки в Інтернеті тощо.

7. Рекламний дискурс. Його основне завдання — привернути увагу покупця до товарів, створити йому позитивний імідж, щоб він запам'ятався надовго. Спеціалісти запевняють, що такий дискурс спрямований не на товар, а на продаж простих психологічних уподобань людей. Продається не сам товар, а його відповідник.

8. Політичний дискурс. Спрямований на майбутню ситуацію. Він зоображує побажання громади та формується авторами і «споживачами», оскільки їх очікування та інтереси дослівно «вмонтовані» в нього. Часто дискурсивні вміння політика такі, як: аналізувати ситуацію спілкування, враховувати зміст комунікативної ситуації - важать більше, ніж його особистісні риси.

9. Релігійний дискурс. Основою релігійної комунікації є передавання життєво важливих для людини і суспільства етичних смислів [24: 41].

Серед вищезгаданих дискурсів, хочу звернути увагу на кінодискурс, який став масовою формою комунікації у ХХ сторіччі. Кіно-розповідь має багато спільних характеристик із щоденним мовним спілкуванням. Як у повсякденній мові, так і в мові кіно важливе значення відіграє синтагматика, тобто поступово лінійне розміщення знаків один за одним. Але варто зауважити, що є й суттєві відмінності. Вони пов'язані з тим, що кінодискурс - це мова мистецтва. У звичайній комунікації ми рухаємося від мови до тексту, а в кіно навпаки - від тексту до мови. Як зазначав П. Пазоліні, робота письменника – суто художня творчість, натомість діяльність режисера інша – спочатку лінгвістична творчість, а вже потім художня [11: 21]. Відповідно творчою стає також поведінка глядача. Кожен самостійно намагається знайти для себе, що хотіли

сказати йому режисер та актори даною сценою.

Кінодискурс допомагає сприйняти та зрозуміти бажання суспільства, показує зміни у ментальності людей у різні періоди та з різних місцевостей. А. Зарецька розуміє кінодискурс як «цілісний текст, який є компонентом фільму, в сукупності з невербальними компонентами - аудіовізуальним рядом фільму і іншими значущими екстралінгвістичними факторами» [20: 12]. Кінодискурс є психологічним інструментом розкриття вподобань глядача. Масовість у кіно визначається від державної політики, актуалізації тем та майстерності режисерів. Він збагатив людську ментальність монтажем, - новим типом семіотичної одиниці [25: 22]. Дискурсивний контекст охоплює не тільки соціальні норми поведінки, а також знання про культурні цінності. Втім саме вербальні знаки виступають показниками цих норм та цінностей, накопичуючи асоційовану з ними інформацію та підкреслюючи її своїми властивостями підчас актуалізації у мовленні [58: 247].

На сьогодні простежується стрімке переформатування фестивальної аудиторії, куди входить усе більше вимогливої і в той час освіченої публіки з високим рівнем інтелекту, чудовим смаком, естетичними вподобаннями та, як результат, високим ступенем перебірливості та вибагливості до продукту, що показується на екрані. Попри це міжнародні кінофестивалі й надалі є унікальною можливістю співставити країну або автора-митця зі світом, побачити свій відбиток у його картинах [45: 340]. Спочатку глядачі звертають увагу на кадри та причинно-наслідковий зв'язок між ними. Звуковий супровід кіно значно збагатив кінодискурс. Наприклад, коли люди побачили фільм з закадровим голосом, то запитали, що це за дивовижний голос. Після цього протягом років було заборонено використовувати голос оповідача, якого не було видно на екрані.

Вважаю, що всі додаткові запобіжні заходи у кіно є для того, щоб відбувалося гармонійне поєднання глядача та кіноситуації. Наприклад, відсутність світла в залі створює певну атмосферу, як і тишина, яку необхідно дотримуватись в приміщенні [25: 22].

Кінодискурс класифікують за певною низкою критеріїв:

- 1) за змістовим критерієм: художній та документальний кінодискурс. Значний вклад у теорію документального кіно внесла Р. Адріан. Вона зазначила, що документальний фільм - це «майстерно сконструйоване штучне відображення реальності»;
- 2) за метою й комунікативними принципами: кооперативний (гармонійна взаємодія героїв) та конфліктний кінодискурс (використання реальних та уявних суперечностей);
- 3) за характером компоненту інформативності: інформативний і фатичний;
- 4) за жанром і цільовою аудиторією (театральний дискурс, драматичний кінодискурс, комедійний кінодискурс, психологічний кінодискурс, детективний кінодискурс, історичний кінодискурс, молодіжний кінодискурс, анімаційний кінодискурс).

Згідно з комунікативною метою, виділяють три види кінодискурсу: формальний (офіційний) кінодискурс (безпосередній сценарій, постери, трейлери, супровідні рекламні кампанії), критичний кінодискурс (рецензії кінокритиків, букмекерські прогнози), глядацький кінодискурс (відгуки глядачів) [39: 44].

Намагаючись спростити сприйняття тексту певного фільму споживачами, у кінодискурсі використовується спектр найрізноманітнішої лексики. Серед можливих лексичних засобів застосовуються професіоналізми, сленгізми, жаргонізми, діалектизми, поетизми, архаїзми, неологізми. Це допомагає наповнити та урізноманітнити репліки героїв, робить їх зрозумілішими та більш емоційними.

Переглядаючи фільм, ми звертаємо увагу на велику кількість різноманітної лексики. Прикладом є серіал «Морські котики». Цей серіал присвячений діяльності слідчих органів морської піхоти США. Перевага цього джерела у тому, що їхній сюжет побудований виключно на розслідуванні злочинів. Серіал розповідає про роботу елітного підрозділу «морських котиків» (SEAL), які виконують небезпечні місії по всьому світу. До спеціального

бойового підрозділу швидкого реагування «морських котиків» США входять лише справжні професіонали і безстрашні бійці за справедливість, які готові з посмішкою дивитися в обличчя небезпеки та вміють долати будь-які перешкоди. За час служби герої зазнали чимало втрат, стали свідками безлічі трагедій, але зуміли не зламатися. Серіал задає тону, надзвичайно динамічний, чому сприяє спеціально застосовуюча лексика.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що кінодискурс базується на сценарії і створюється за допомогою інструментів кіномови, таких як: монтаж, музичний супровід, шумові ефекти, темп, міміка, жести, мовлення персонажів тощо. Кінодискурс це єдність оригіналу твору і сценарію, написаному за ним. Характерними рисами кінодискурсу є:

- 1) цілісність та завершеність;
- 2) використання інструментів кіномови;
- 3) синтез вербального і невербального;
- 4) наявність широких екстралінгвістичних факторів [15: 23].

Висновки до розділу 1

1. Лінгвістичний вимір теорії термінології полягає в принципах, що врегульовують зв'язок між терміном і поняттям та у мовних механізмах самого терміну як лексичної одиниці. Розвиток лінгвістики відбувається пропорційно з іншими науками та сферами наукової діяльності. Формування термінів може здійснюватися в певному середовищі, наприклад: на конференції, на підприємстві тощо. Зазвичай, на формування терміну впливає місце, в якому воно здійснюється, та особи, які залучені до процесу діяльності. Нові терміни можуть утворюватися трьома основними способами: використання внутрішніх ресурсів мови, запозичення термінів та створення штучних слів.

Сучасні науковці виділяють у лінгвістиці такі поняття, як: термінологія, терміносистема, термінознавство, яке має тісний зв'язок з термінографією – наукою, що займається складанням словників спеціальної лексики. Основною

особливістю сучасної лінгвістичної термінології, як граматичної, так і будь-якої іншої, є багатозначність термінів, які використовуються повсякденно. Науковці виділяють такі основні ознаки терміна, як: системність, точність, однозначність, мовну приналежність та практичне застосування.

2. Військовий переклад є окремою лінгвістичною дисципліною, він охоплює всі види та методи. Ніхто не заперечує того факту, що останнім часом військовий переклад став одним з основних напрямків перекладу через величезний прогрес у виробництві військовій зброї. Надмірна залежність країн, що розвиваються, на імпорт зброї з розвинених країн, збільшила ключову роль військових перекладачів.

До першої групи помилок військової перекладу можна віднести семантичні порушення. Такі категорії помилок, як: додавання, опущення та заміна інформації, тобто спотворення у перекладі текстового вмісту. Помилки цієї групи свідчать про недостатню мовну підготовку перекладача. Можливо також неправильне розуміння значення слів, значення висловлювань та відсутність правильного тлумачення, логічної та комунікативної структури висловлювання.

Друга група містить стилістичні помилки. До категорій таких помилок відносяться:

- 1) кальку оригіналу;
- 2) порушення, пов'язані з передачею функціонального стилю чи жанру;
- 3) порушення стилістичних норм використання мови перекладу.

Перекладознавча проблема військових термінів також може виникнути внаслідок недостатнього розуміння відмінностей у типології англійської та української мовах; відсутність знань та характер деяких перекладацьких трансформацій, які виконуються відповідно до частоти мовних явищ у мові оригіналу та мові перекладу. Основною помилкою при перекладі термінів є те, що перекладачі намагаються знайти буквальну відповідність іноземному терміну.

3. Опираючись на лінгвістичну літературу, кінодікурс формує ціле поле

міждисциплінарних досліджень, що дозволяє розглядати це явище не тільки в контексті проблем лінгвістики, а й в контексті проблем психології, культурології, мистецтвознавства та теорії перекладу. З огляду на цю особливість об'єкта дослідження, слід розрізняти кінодікурс в широкому сенсі і кінодікурс у вузькому сенсі. В широкому сенсі кінодікурс визначається не тільки як текст, але як семіотичне ціле, що включає в себе вибір теми, умови створення фільму або серіалу, а також можливий вплив на аудиторію. У вузькому сенсі кінодікурс може бути визначений за його лінгвістичною складовою як дискурс персонажів фільму (серіалу), пов'язаний з поведінкою мовця і конкретної комунікативної ситуацією, представленої в кінофільмі або ж у серіалі.

Відмінність кінодікурсу від інших дискурсів полягає в тому, що у його вивчення втягується динамічний аспект, а також безліч екстралінгвістичних факторів такі, як: художня манера творців фільму, час створення, індивідуальної манери акторів. Також кінодікурс презентує єдність і синтез різнопланових мовних та немовних знаків, що характеризується логічністю, завершеністю, зв'язністю.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СЕРІАЛІ «МОРСЬКІ КОТИКИ»

2.1 Морфологічний спосіб творення військових термінів

Постійні зміни в суспільному житті, розвиток науки й техніки, культури також відбиваються на лексикотворенні. Деякі слова з часом випадають з активного словника та забуваються. Однак, з'являється багато нових слів й відбувається збагачення словника.

Останніми десятиліттями науковцями посилено досліджуються процеси термінотворення. Актуальності набуло вивчення дериваційних процесів у військовій термінології.

Нові військові терміни утворюються з використанням звичних способів словотвору, характерних для сучасної англійської мови. Чітке уявлення про способи словотворення дозволяє деталініше зрозуміти процеси розвитку військової термінології і значень нових термінів.

Розмежують морфологічний словотвір, при якому нові слова подаються шляхом поєднання морфем, і лексико-семантичний словотвір, у якому нові слова виникають в результаті перенесення або зміни значення без зміни набору звуків. Військова лексика поповнюється також за рахунок різного роду запозичень. Творення термінів морфологічним способом має такі різновиди: суфіксальний, префіксальний та префіксально-суфіксальний.

Афіксація – це один з продуктивних способів словотвору, як у загальноживаній англійській мові, так і у мові для спеціальних цілей, зокрема у мові військової сфери. Цей спосіб полягає в утворенні слів за допомогою приєднання до основи афіксів (префіксів та суфіксів).

На сучасному етапі розвитку англійської мови за продуктивністю афікси поділяють на такі групи:

– продуктивні, шляхом яких утворюються нові слова: anti-, super-, de-,

non-, cyber-, dis-, hyper-, trans- та інші;

– непродуктивні, які не утворюють нові слова на даному етапі, але зустрічаються в мові: ab-, ad-, ana-, arch-, be-, cis-, dys-, en-, epi-, for-, hypo-, -dom, -hood та інші;

– мертві афікси, що вже не сприймаються як афікси без попереднього історичного аналізу слова: -d, -s, -ce та інші.

Результати проведенного аналізу свідчать про те, що серед продуктивних афіксів військової термінології можна виділити такі префікси, як: anti-, cyber-, de-, hyper-, non-, super- та суфікси -er, -ist, -ize, -ing. Варто зазначити, що у військовому словнику новітньої англійської мови, як і в загально літературній мові, непродуктивні афікси не є словотворчим матеріалом. Всі афікси розмежовуються на суфікси та префікси, тому доцільним буде окремо розглянути суфіксальний та префіксальний способи словотвору задля збагачення та поповнення військового словника сучасної англійської мови.

Суфіксальний спосіб виявляється найпродуктивнішим при творенні іменників. Суфікс – це деривативний елемент в кінці основи, який має лексико-семантичне значення, але не має ознак певної частини мови. Окремі морфеми можуть мати подвійну функцію - як граматичних способів творення, так і суто лексичних одиниць. Наприклад, така морфема як -er може виражати граматичну категорію (-er - як закінчення прикметника у вищого ступеня порівняння), та може утворювати лексичні деривативи. Цей суфікс також має властивість приєднуватись до дієслів, утворюючи іменники, наприклад: evader «військовий на ворожій території, який уникає захоплення». Прикладами військової термінології, що утворені суфіксальним способом є:

(13) *Current video feed appears to show subjects unloading a hooded prisoner.* (S1, E1:23:08, URL)

(4) *Abu Samir Al Masri, high-level ISIL commander, responsible for dozens of attacks on coalition forces in Iraq.* (S1, E1:9:16, URL)

(37) *And the fact that the bomber spent over 19 hours at the website inquestion.* (S1, E10:12: 19, URL)

У військовій термінології грецький суфікс –ist, прикріплений до іменників, передає значення прихильника теорії або ж соціального руху. Прикладами лексичних одиниць, створеними за допомогою цього суфікса є таке речення:

(120) *Khan began turning on and activating terrorist cells within non-extremist groups.* (S2, E20:34:00, URL)

(124) *As you all know, it's common practice for Pakistani military and intelligence to fund, recruit and train terrorist cells.* (S2, E20:33:31, URL)

- Суфікс -ion означає дію, процес або результат цього процесу:

(3) *That's the first week of new rotation.* (S1, E1:8:23, URL)

- Суфікс -dom передає значення певного стану, а також території, групи, збори людей.

(19) *I told you he'd choose surrender over martyrdom.* (S1, E1:40:34, URL)

- Суфікс -y надає словам значення «мати ознаку». Він утворює прикметники від іменників.

(22) *Sam's the Agency's top analyst on Southeast Asian piracy.* (S1, E3:8:12, URL)

(65)...so we're gonna speed over security on this one. (S1, E16:22:54, URL)

- Суфікс -ment вживається для утворення іменників від дієслів. Він передає значення дії, стану або ж результату дії.

(36) *Son, you understand, whoever has that phone runs an online recruitment site linked to at least eight domestic terror suspects?* (S1, E10:12:04, URL)

- Суфікс -al передає значення певного акту або процесу чогось.

(40) *Your daughter's been injured. We're giving her medical attention right now.* (S1, E10:13: 42, URL)

(70) *The rookie just figured out asymmetrical warfare.* (S1, E16:30:18, URL)

- Суфікс -ive означає володіння властивістю, здатністю:

(73) *Be advised the targets have stopped moving, and appear to be taking up defensive positions.* (S1, E16:34:02, URL)

Ще одним продуктивним суфіксом військової термінології є суфікс

германського походження –ing, який зазвичай приєднується до дієслова та позначає дію чи процес або ж конкретний результат дії.

(77) *You guys know, on our forward operating base, we do have these things called doctors, right?* (S1, E16:37:58, URL)

(88) *They're enacting a fail-safe.* (S2, E2:27:55, URL)

Суфікс -ic утворює прикметники, що передають певну ознаку чогось та мають значення бити викликаним чимось.

(105) *With the drawdown, there's not a lot of kinetic action out there for Tier One operators.* (S3, E17:4:26, URL)

(118) *A kinetic hit takes approval from the Jordanians, which takes calls from our diplomatic channels.* (S4, E9:16:54, URL)

Суфікси -ize передає значення робити, займатися, ставати.

(119) *We need to prioritize any reference to the remaining two drones or his current location.* (S4, E9:02:01, URL)

(7) *I believe I was correct to prioritize the military-age male as the greater threat.* (S1, E1:12:07, URL)

Переглянувши серіал «Морські котики», я можу зазначити, що найчастіше у військовій термінології зустрічається саме суфіксальний спосіб термінотворення, який є провідним в індоєвропейських мовах.

Префіксація у військовій термінології поступається активністю суфіксальному способу творення. Префікс – це морфема, що стоїть перед коренем слова та змінює його значення. Він змінює значення слова, але не змінює його приналежності до тієї або іншої частини мови (іменник) cooperation, nonperformance, (прикметник) illegal, ablaze. За допомогою префіксів слова можуть бути протилежні за значенням, негативні або такі, що виражають відношення часу або місця. Розглянемо наступні приклади:

- Префікс over- один з найуживаніших англійських словотвірних засобів. Він говорить про щось надзвичайне, надмірне, те, що перевищує норми або знаходиться зверху, поверх.

(32) *We're on the roof, setting up overwatch.* (S1, E10:6:25, URL)

- Префікс down-: знизити, опустити, перемістити вниз, впасти.

(30) *Shot was downrange.* (S1, E10:5:37, URL)

- Префікс co- вказує на певну дію, що виконується спільно з кимось або чимось.

The collision was as a result of a coordinated cyber attack.

- Префікс im- додається до прикметників, які починаються на M та P, і також виступає як “не-“.

This is Foxtrot 4, request for immediate extract.

Одним з найпродуктивніших префіксів нового століття є всім відомий префікс cyber-. На початку XXI століття кількість інновацій з елементом cyber- в рази збільшилась: це зумовлено процесами комп'ютеризації сучасного суспільства. Спеціальними поняттями військової сфери, пов'язаними з цим словотворчим елементом є «кібервійна», «кібертероризм» та відповідні лексичні одиниці англійської мови: cyberwar «використання комп'ютерних мереж та Інтернету для пошкодження телекомунікацій, енергопостачання, транспортної системи тощо»; cyberterrorism «навмисна політично-вмотивована атака на інформаційні комп'ютерні системи, програми і дані». З поняттям «кібервійна» тісно пов'язані терміни, що позначають зброю або тактику, яка застосовується в інформаційній війні, утворені за допомогою префікса cyber-: cyberweapon «будь-який вірус чи шкідливе програмне забезпечення, яке викрадає дані або зумовлює зрив в системі»; cyber tactics «засоби і тактики, які використовують в кібервійні»; cybersecurity «захист даних та систем в мережах».

(121) *Your people think it's a cyber attack?* (S2, E16:04:02, URL)

Серед поширених лексичних одиниць військової лексики з префіксом e- також виділимо такі, як e-attack «використання комп'ютерних технологій, напади на інформаційні системи у стратегічних або військових цілях»; esecurity «захист від злочинного використання електронних даних», e-bomb, що позначає «бомбу, яка знищує або виводить з ладу обладнання».

(123) *Did you get my e-mail?* (S2, E20:12:02, URL)

Продуктивним префіксом є і традиційний, що функціонує довгий час в

англійській мові, префікс грецького походження *anti-*, який має значення «проти», «на противагу». В англійській мові військової сфери він функціонує у складі іменників та прикметників: *antiterrorism* «заходи або дії спрямовані на запобігання або зменшення тероризму»; *antiaaccess* «дії або засоби, як правило довгострокові, призначені для перешкодження доступу сил супротивника до зони бойових дій»; *anti-drone* «система, що виявляє та перехоплює безпілотні літальні апарати» тощо.

(122) *Someone is radicalizing anti-Western groups in Southeast Asia.* (S2, E20:01:57, URL)

Такі префікси, як *hyper-*, *mega-*, *super-*, маючи позначають ступінь необхідності того, чи іншого поняття. Похідні слова з цими елементами можна певною мірою об'єднати у значенні «дуже, понад, надзвичайно важливий». Лексичні одиниці військової сфери з префіксом *super-* об'єднуються у значенні «дуже»: *superterrorism* «дуже небезпечний тероризм з використанням зброї масового знищення»; *super-weapons* «дуже потужна зброя»; *superbomb* «потужна воднева або термоядерна бомба».

Префікс *non-* може стояти як перед голосним, так і перед приголосним звуком. Префікс вказує на заперечення або ж відсутність чогось, певної якості. Серед поширених лексичних одиниць англійської мови, можна виділити такі, як: *nonbattle* «такий, що не пов'язаний з бойовими діями»; *noncombatant* «особа, яка не бере участь у бойових діях під час війни, наприклад військовий капелан або армійський лікар»; *noncombat* «засіб спеціального призначення».

(34) *One noncombatant injured.* (S1, E10:10:42, URL)

(120) *Khan began turning on and activating terrorist cells within non-extremist groups.* (S2, E20:34:00, URL)

Отже в процесі дослідження нової лексики військової термінології було з'ясовано, що афіксація є одним із активних способів словотвору. На сучасному етапі розвитку англійської мови особливою продуктивністю відзначаються як префікси *anti-*, *cyber-*, *e-*, *hyper-*, *mega-*, *non-*, *super-*, так і суфікси *-er-*, *-ist*, *-ing*, *-ize*.

2. 2 Словотвірний і семантичний аспекти військової термінології

Творення термінів є однією з найосновніших проблем українського термінознавства. Більшість термінів різних галузей знань мають форму словосполучень. Вони можуть мати різноманітні структури, походження та способи творення. Проаналізувавши структуру військової термінології, можна виявити закономірності її будови, що значно полегшує її розуміння та відтворення при перекладі. Згідно структури, англійськомовні військові терміни розмежовуються на однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні та багатокомпонентні терміни.

Однокомпонентні терміни представлені термінами-словами, утвореними на основі слів загальнолітературної мови шляхом переосмислення або засобами словотвору, наявними в англійській мові. Прикладами однокомпонентних військових термінів є:

(1)... *my new C.O. thinks that he's gonna make admiral one day with his pioneering approach to the management of combat stress.* (S1, E1:00:22, URL)

(9) *Officer: "His dad's only persona non grata because he had the bad manners to write a book without being an officer."* (S1, E1:16:22, URL)

(16) *Thumb was not on the detonator.* (S1, E1:39:09, URL)

(38) *It's risking a riot.* (S1, E10:12: 45, URL)

(41) *I find it helpful to think of everything as a number. People, food, bullets, countries...*(S1, E10:15:56, URL)

(48) *Does he seem like someone you would trust with your weapons?* (S1, E10:31:30, URL)

(99) *If the enemy comes at us quickly, we're not gonna have enough ammo.* (S2, E9:20:35, URL)

(30) *Shot was downrange.* (S1, E10:5:37, URL)

(23) *War on terror. We should be airborne right now.* (S1, E3:9: 02, URL)

(25) *Grenade! Hold there.* (S1, E3:21: 14, URL)

(90) *They'll have contingencies.* (S2, E2:29:37, URL)

(97) *Colonel, I need you over here, I need your help.* (S2, E9:9:12, URL)

(98) *I live among soldados.* (S2, E9:10:18, URL)

Двокомпонентні терміни, утворені за схемами:

а) прикметник + іменник:

(36) *Son, you understand, whoever has that phone runs an online recruitment site linked to at least eight domestic terror suspects?* (S1, E10:12:04, URL)

(46) *I suppose he's now your terrorist mastermind.* (S1, E10:30:48, URL)

(70) *The rookie just figured out asymmetrical warfare.* (S1, E16:30:18, URL)

(105) *With the drawdown, there's not a lot of kinetic action out there for Tier One operators.* (S3, E17:4:26, URL)

(73) *Be advised the targets have stopped moving, and appear to be taking up defensive positions.* (S1, E16:34:02, URL)

(89) *Basara is scrambling two F-16s. A thermobaric bomb.* (S2, E2:28:03, URL)

(51) *Team Echo was on their second mission of the night.* (S1, E15:00:05, URL)

(62) *The overwatch team is in position.* (S1, E16:14:06, URL)

(77) *You guys know, on our forward operating base, we do have these things called doctors, right?* (S1, E16:37:58, URL)

б) іменник + іменник:

(17) *Listen, obviously, most of the AAR is gonna be about the chopper problems.* (S1, E1:39:38, URL)

(20) *You missed your exfil window and are now in enemy hands.* (S1, E3:6:17, URL)

(42) *Oh, that you're... applying to officer training?* (S1, E10:16:14, URL)

(24) *Lieutenant Commander Blackburn, as a Navy man?* (S1, E3:19:57, URL)

(26) *Grenade goes live, you get low, out of the blast range, hope your armor catches most of the flak.* (S1, E3:21:54, URL)

(103) *I mean, it's a base closure and a troop drawdown.* (S3, E17:3:37, URL)

(59) *He says the phone belongs to Bashir, the security chief.* (S1, E16:12:04, URL)

(50) *You've got three chances at touch recognition before it locks you out.* (S1, E10:35:11, URL)

(52) *It's a little early for the after action review.* (S1, E15:03:30, URL)

(60) *I say we just get a surveillance team into the market.* (S1, E16:12:30, URL)

(113) *But heads up, he's pretty sure of himself, so if he's toeing the party line, he might not want to help.* (S3, E17: 27:33, URL)

(69) *Why don't we wait, take 'em at night. That way, we got our night vision back.* (S1, E16:30:11, URL)

Трикомпонентні терміни, утворені за схемами:

а) дієприкметник + іменник + іменник:

(8) *For a helo-based vehicle interdiction?* (S1, E1:13:49, URL)

б) іменник + іменник + іменник:

(82) *Qanats are ancient tunnel systems that access underground water sources.* (S2, E2:11:56, URL)

Неповні речення:

(29) *Target secured.* (S1, E10:4:34, URL)

(33) *Target secured. Four detained including one child.* (S1, E10:10:36, URL)

(44) *Damage is done, PR-wise.* (S1, E10:16:14, URL)

(63) *Mission accomplished.* (S1, E16:17: 52, URL).

Словоскладання є головним напрямом розвитку лексики мови. Сутність складного слова полягає у вираженні одного поняття, хоча поєднання окремих словотворчих елементів створює додаткове лексико-семантичне значення. Словоскладання у сучасній англійській мові є дуже поширеним у сфері військової лексики для позначення таких понять, як «сучасна зброя», «військова техніка» тощо. Отже, просте поєднання двох основ, що вже існують у мові, призводить до утворення власне складних слів. Вважають, що воно є

найпродуктивнішим на даному етапі розвитку мови. В науковій літературі складні слова розглядаються як одиниці, в яких значення другого компонента уточнюється значенням першого. Так, перший іменник конкретизує другий, наприклад: *terror-weapon* «терористична зброя, що має намір завдати шкоди не тільки військовим цілям, а й цивільним особам», де перший компонент *terror* уточнює призначення зброї.

Виділяють наступні структурні типи словоскладання:

- а) складні іменники: *battlefield; bridgehead; tradecraft; man-of-war;*
- б) складні прикметники: *battlewise; warfare; flash-burnt; helmet-mounted;*
- в) складні дієслова: *outfight; fingerprint; downgrade.*

Одним з продуктивних типів словотвору є складання основ. Слово може утворюватися шляхом складання двох або більше слів. При цьому поєднуються незалежні, діючі основи, наприклад:

(12) *I mean, Samir's legendary for his tradecraft. (S1, E1:22:43, URL)*

(49) *Gonna try and use the fingerprint ID to open it. (S1, E10:35:06, URL)*

(70) *The rookie just figured out asymmetrical warfare. (S1, E16:30:18, URL)*

(5) *Warriors, they weren't meant to survive the battlefield. (S4, E8:00:43, URL)*

(21) *So that's the hostages, and now we come to the hostage-takers,... (S1, E3:8:07, URL)*

(68) *If you go to sleep, you might miss out on some high-profile access. (S1, E16:29:09, URL)*

(7) *I believe I was correct to prioritize the military-age male as the greater threat. (S1, E1:12:07, URL)*

(23) *War on terror. We should be airborne right now. (S1, E3:9:02, URL)*

(88) *They're enacting a fail-safe. (S2, E2:27:55, URL)*

Одним із типів словотворення сучасної англійської мови є скорочення. Вони утворюються після втрати окремих компонентів слова. Пропущення якоїсь певної частини слова утворюються від узагальнення певного явища і належить до факторів мовної економії. Скорочення – це, в першу чергу,

узагальнення.

У серіалі можна зауважити велику кількість скорочень. Перше за все - це власні імена – *Ben від Benjamin, Pete від Peter* і т.д. У теперішній час виникло також багато таких скорочень, як *com - commander, cop – corporal, doc – doctor, cap – captain, prof – professor*. Відрізняє їх лише стилістичне та емоційне забарвлення в усній мові. При скороченні нові форми належать, звичайно, до тієї ж частини мови, до якої належало і початкова форма слова. Розглянемо такі приклади:

(99) *Ammo - (ammunition): If the enemy comes at us quickly, we're not gonna have enough ammo* (S2, E9:20:35, URL)

(102) *Prep - (prepare): I will prep you as well as you have prepped me for tonight.* (S3, E13:7:34, URL)

(104) *Ops - (operations): Yeah, man, you know you rode shotgun with us on some of our hairiest ops, brother.* (S3, E17:4:05, URL)

(28) *Roger - (exclamation): Roger, Bravo 4.* (S1, E3:31:56, URL)

Серед скорочень важливе місце посідає аббревіація. Найчастіше аббревіації позначають терміни, назви груп і організації та утворюються за початковими літерами. Акронім – це своєрідне скорочення, фонетична структура якого співпадає з фонетичною структурою загальноновживаних слів. Для утворення акронімів використовують частини слів, що входять до складу початкових термінологічних слів. Варто зазначити, що кількість термінів, які використовують акроніми, є більшою за тих, що використовують аббревіації. Під час дослідження термінів, яким властива аббревіація, було виявлено, що ними є терміни-словосполучення, які складаються з двох, трьох або чотирьох лексичних одиниць. Серед наведених мною нижче прикладів є найменування урядових установ і посад, що є звичним для військової термінології:

(1) *C.O - (Commanding Officer):...my new C.O. thinks that he's gonna make admiral one day with his pioneering approach to the management of combat stress.* (S1, E1:00:22, URL)

(14) *CIA - (The Central Intelligence Agency): But according to the CIA, he's*

gonna pick flight over fight. (S1, E1:24:57, URL)

(81) *DEA - (The Drug Enforcement Administration): American DEA agent, went missing a few weeks ago,...* (S2, E2:10:16, URL)

(17) *AAR - (after action review): Listen, obviously, most of the AAR is gonna be about the chopper problems* (S1, E1:39:38, URL)

(96) *QRF - (quick reaction force): Waiting for the QRF, period.* (S2, E9:10:51, URL)

Службові слова зазвичай не скорочуються, але є виняток - сполучник *and*. Зазвичай використовують всім відомий символ для позначення сполучника *&*. Здебільшого прийменники в абревіатурах зберігаються, наприклад: *c-to-c – centre to centre*.

У серіалі можна зустріти багато скорочень із літер і цифр. Здебільшого їх використовували для швидкого вираження слів і, навіть, цілих фраз, які співпадають за звучанням із назвою літер і цифр: *IOU – I owe you, ISQ – I seek you*. Написання таких скорочень не є стабільним, адже кожен може писати їх по-різному.

За результатами аналізу відібраних англomовних військових термінів було визначено дане кількісне співвідношення (Рис.1). Вище згадані приклади чітко ілюструють перевагу двокomпонентних термінів в англomовній військовій термінології над іншими категоріями. За статистикою, понад 34% термінів у різних терміносистемах - це словосполучення. Вони виконують певну семантико-синтаксичну єдність, відтворюються в готовому вигляді. Це зумовлено тим, що двокomпонентні терміни є найбільш простими, зрозумілими й оптимальними за кількістю, а іменник є однією з найпоширеніших частин мови у будь-якій професійній термінології. Також варто зазначити, що зустрічається достатньо велика кількість однокomпонентних термінів (29%) та абревіація (22%).

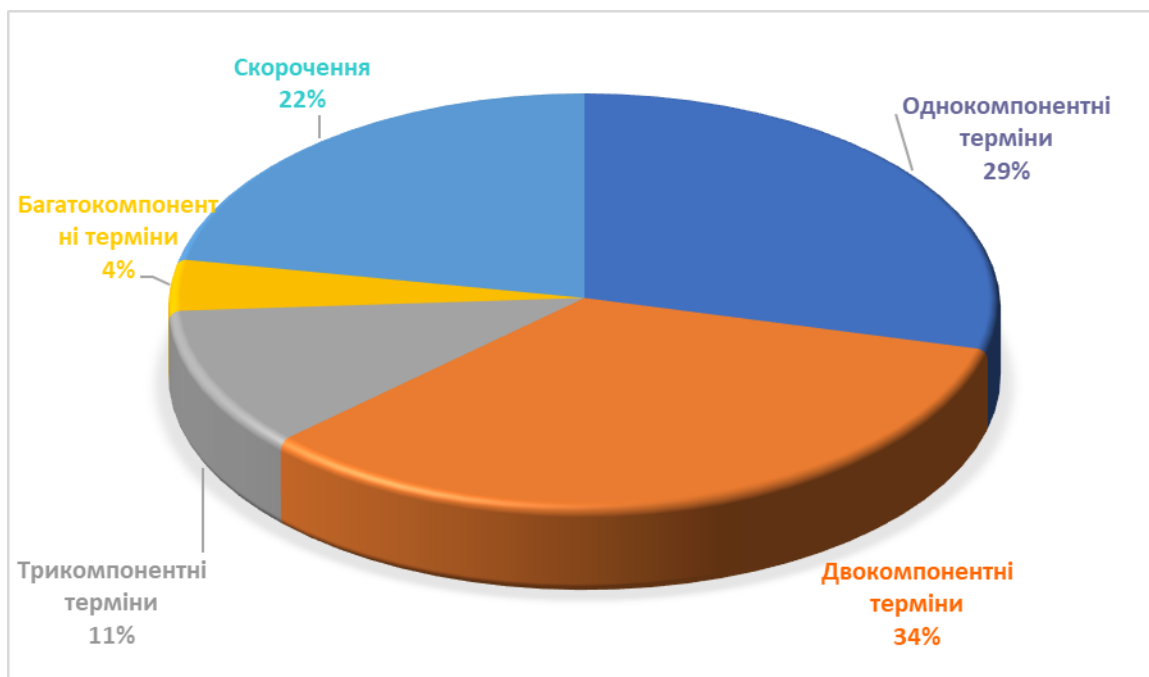

Рис. 1 Аналіз співвідношення військових термінів.

Для всебічного вивчення військової терміносистеми необхідно мати якомога детальніший опис окремих шарів лексики, а саме її тематичних груп. Військові терміни діляться на певні тематичні групи:

- а) військові звання;
- б) локація;
- с) зброя та засоби комунікації;

Військове звання - це ранг різноманітного ступеня, що надаються військовослужбовцям під час військових дій, відповідно до їхньої посади, кваліфікації фахової підготовки та терміну служби. Військове звання визначає права та обов'язки одних військовослужбовців по відношенню до інших військовослужбовців. Деякі військові звання дійшли до нас без жодних семантичних змін і використовуються в сучасній армії, такі як: *полковник*, *генерал*, *солдат* тощо. Задля відтворення детальних військових реалій у серіалі було використано надзвичайно велику кількість військових звань, серед яких я хочу виділити такі:

(1) ... *my new C.O. thinks that he's gonna make admiral one day with his pioneering approach to the management of combat stress.* (S1, E1:00:22, URL)

(4) *Abu Samir Al Masri, high-level ISIL commander, responsible for dozens of attacks on coalition forces in Iraq.* (S1, E1:9:16, URL)

(80) *Ray's out at Green Team.* (S2, E2:6:36, URL)

(97) *Colonel, I need you over here, I need your help.* (S2, E9:9:12, URL)

(9) *His dad's only persona non grata because he had the bad manners to write a book without being an officer.* (S1, E1:16:22, URL)

(24) *Lieutenant Commander Blackburn, as a Navy man?* (S1, E3:19: 57, URL)

(98) *I live among soldados.* (S2, E9:10:18, URL)

Військова база – це об’єкт, що знаходиться у власності та під управлінням військових або одного з підрозділів, що надає можливість тримати військову техніку та перебувати персоналу, що значно полегшує процес навчання та операцій. Військова база завжди забезпечує розміщення однієї або кількох підрозділів, але її також можна використовувати як командний центр.

Термін, який зазначають для назви військової бази, як правило, відноситься до виду військової діяльності, наприклад: *CIA - Central Intelligence Agency* – ‘Центральне розвідувальне управління’, *TOC - Tactical operations center* - ‘Центр тактичних операцій’ тощо. У серіалі « Морські котики » є безліч назв місць проведення військових дій, таких як:

(2) *TOC did give you the authorization to move to demolition.* (S1, E1:1:41, URL)

(14) *But according to the CIA, he's gonna pick flight over fight.* (S1, E1:24:57, URL)

(77) *You guys know, on our forward operating base, we do have these things called doctors, right?* (S1, E16:37:58, URL)

(62) *The overwatch team is in position.* (S1, E16:14: 06, URL)

(75) *Okay, move to cover.* (S1, E16:34:48, URL)

(124) *As you all know, it's common practice for Pakistani military and intelligence to fund, recruit and train terrorist cells.* (S2, E20:33:31, URL)

(61) *Daylight close recon, that neighborhood? Like stirring up a hornet's nest.* (S1, E16:12:38, URL)

(45) *We sent a team into Yemen, the one war zone in the region we're not actively fighting in. (S1, E10:16:53, URL)*

(110) *Nothing on the blackside. (S3, E17:16:41, URL)*

Зброя - це будь-яке знаряддя чи пристрій, який можна використовувати з метою нанесення шкоди, або ж навпаки для захисту. Зазвичай вона використовується для підвищення ефективності таких видів діяльності, як полювання, злочинність, самооборона та ведення війни. У більш широкому контексті зброю можна тлумачити як будь-що, що використовується для отримання тактичної, стратегічної, матеріальної чи ментальної переваги над противником або ворожою метою. Серед прикладів зброї та засобів комунікації військових хочу виокремити такі:

(6) *They've got 24-hour drone surveillance on the place. (S1, E1:9:43, URL)*

(99) *If the enemy comes at us quickly, we're not gonna have enough ammo. (S2, E9:20:35, URL)*

(16) *Thumb was not on the detonator. (S1, E1:39:09, URL)*

(47) *What do you want to hear... that he transports guns and bombs? (S1, E10:31:26, URL)*

(85) *Bravo 1, Bravo 1. Radio check. (S2, E2:26:43, URL)*

(101) *...watch your ammo count. Make your shots count. (S2, E9:32:36, URL)*

(48) *Does he seem like someone you would trust with your weapons? (S1, E10:31:30, URL)*

(117) *What did your captors employ during captivity? Icepicks. Power tools. (S4, E8:00:17, URL)*

(41) *I find it helpful to think of everything as a number. People, food, bullets, countries... (S1, E10:15:56, URL)*

(13) *Current video feed appears to show subjects unloading a hooded prisoner. (S1, E1:23:08, URL)*

(25) *Grenade! Hold there.* (S1, E3:21: 14, URL)

(89) *Basara is scrambling two F-16s. A thermobaric bomb.* (S2, E2:28:03, URL)

(26) *Grenade goes live, you get low, out of the blast range, hope your armor catches most of the flak.* (S1, E3:21: 54, URL)

Представники військових організацій та воєнних формувань різних країн носять відповідну військову форму. Військова форма відрізняється не тільки за військовими підрозділами, але, як правило, також пропонується на різних рівнях офіційності, наприклад: службова форма, бойова форму, тренувальна форма тощо. Одне з призначення військової форми - чітко відрізнити учасників бойових дій, які захищені законами війни, від інших осіб, які носять зброю, які не завжди користуються таким захистом.

Розглядаючи військовий словниковий запас, слід врахувати, що крім усталених і загальноприйнятих виразів і фрази, правила спілкування, існує досить велика частка неформальної мови. Істотною частиною такого словника є сукупність суто розмовних виразів, що називаються сленгом.

Військовий сленг має багатий актуальний матеріал, він охоплює практично всі військові сфери життя. Майже всі поняття як озброєння, військова техніка та звання широко використовуються як в офіційному, так і в неофіційному мовленні. Військовий сленг можна розділити на 2 типи:

1) Відносини між солдатами залежно від звання, посади та її відділення;

(10) *Yeah, the new C.O. says, "Straps get straps," so...* (S1, E1:16:34, URL)

(36) *Son, you understand, whoever has that phone runs an online recruitment site linked to at least eight domestic terror suspects?* (S1, E10:12:04, URL)

(70) *The rookie just figured out asymmetrical warfare.* (S1, E16:30:18, URL)

2) Діяльність під час бойових дій або навчання.

(101) *...watch your ammo count. Make your shots count.* (S2, E9:32:36, URL)

(104) *Yeah, man, you know you rode shotgun with us on some of our hairiest ops, brother.* (S3, E17:4:05, URL)

(115) *When Bravo is in the sandbox, I'm here, I'm focused. Doing my job.* (S3, E17:30:27, URL)

Військовий сленг має широку сферу застосування, оскільки поряд з формалізованим словниковим запасом він зачіпає практично всі сторони життя військовослужбовця. Розглянемо наступні приклади:

(14) *But according to the CIA, he's gonna pick flight over fight.* (S1, E1:24:57, URL)

(20) *You missed your exfil window and are now in enemy hands.* (S1, E3:6:17, URL)

(94) *Bravo 2, give me a sitrep.* (S2, E2:34:39, URL)

(103) *I mean, it's a base closure and a troop drawdown.* (S3, E17:3:37, URL)

(66) *CIA pulled the plug.* (S1, E16:24:51, URL)

(108) *Well, at least it's put to bed for now.* (S3, E17:15:19, URL)

(76) *Bravo 3, you're clear to move.* (S1, E16:36:35, URL)

(107) *Danger around every corner,so, yeah, Bravo needs me to keep my eye on the target.* (S3, E17:30:51, URL)

Отже, з наведених мною вище прикладів, можна зробити висновок, що військовий сленг – це емоційно забарвлений словниковий запас. Для зручності військові часто вигадують власні назви зброї, скорочують команди, звання. Так значно простіше запам'ятати слова, оскільки вони викликані певними асоціаціями і вони мають певний комічний ефект. Завдяки цьому, сленг у військовому словнику збільшується в обсязі, що широко використовується усіма збройними силами світу. Хоча сленг іноді отримує погані відгуки за те, що він недоречний або неправильний, він також дуже креативний і показує, що англійська мова постійно розвивається.

Підводячи підсумок, сленг – це явище, яке слід й надалі відстежувати та досліджувати, спробувати виділити чи навіть створити еквіваленти рідною мовою для більш точного перекладу.

Висновки до розділу 2

1. Утворення нових лексичних військових термінів модифікується відповідно до розвитку та змін у суспільному житті. Результати дослідження виявили, що для серіалу характерні такі способи словотвору: суфіксальний, префіксальний та префіксально-суфіксальний. У розділі я детально, з наведенням прикладів та використання англійських відповідників, описала способи творення морфем та їх вживання при перекладі.

2. Структура військової термінології складна й має свої закономірності побудови та відтворення при перекладі. Слід розмежовувати однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні та багатоконпонентні терміни. Однокомпонентні утворюються шляхом переосмислення на основі загальнолітературної мови. Двокомпонентні терміни утворюються за допомогою поєднань між собою двох частин мови. Зазначені терміни домінують над іншими категоріями в англійській військовій термінології, є найбільш простими, зрозумілими й оптимальними за кількістю. Трикомпонентні терміни утворюються шляхом смислового додавання трьох слів, наприклад, за такими схемами: «дієприкметник + іменник + іменник» та «іменник + іменник + іменник». Багатоконпонентні терміни, утворюються за допомогою складання трьох і більше слів і виражають одне поняття. Доволі часто при перекладі військової термінології використовується творення неповних та умисно скорочених речень, які мають свої смислові навантаження. Особливо виразно це відбувається під час усного мовлення. Набуває поширення використання скорочень під час позначень абрєвіації, акронімів.

Семантична група – це велика група слів різних частин мови, в яких лежить в основі досить широке поняття, що включає майже всі охоплюючі розділи словника. Класифікація лексики на тематичні групи ґрунтується на загальних контекстуальних асоціаціях. Контекстуальні асоціації утворюються в результаті регулярного співіснування слів у подібних, багаторазово вживаних контекстах у рамках речень. Спираючись на результати мого дослідження,

можу зазначити, що для серіалу характерні такі тематичні групи, як: військові звання, локація, зброя та засоби комунікації.

Мова постійно змінюється: від однієї соціальної групи до іншої соціальної групи, від однієї ситуації до іншої ситуації, і з одного місця в інше. Це спричинило утворення сленгу у нашому житті. З часом сленгові терміни або вимирають через невикористання, коли групи переходять на нову термінологію, або вони можуть стати настільки популярними, що поглинаються загальною мовою. Так мова зростає і розвивається з часом: до словника додаються нові слова, а старі виходять з ужитку і зникають.

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СЕРІАЛІ «МОРСЬКІ КОТИКИ

3.1 Відтворення у перекладі словотвірно-структурних особливостей англійськомовних термінів

3.1.1 Особливості перекладу термінологічних словосполучень.

Військова термінологія – це сукупність термінологічних лексичних одиниць, які стосуються діяльності військових. Термінологія тісно пов'язана зі спеціалізованим перекладом, що є одним із факторів визначення якісного перекладу. В процесі дослідження нами використовувався системний підхід англійськомовної військової терміносистеми, який передбачає вивчення термінологічних одиниць як однієї системи, яка характеризується певною будовою та специфікою структурних і семантичних ознак. Системний метод тісно взаємопов'язаний із структурним методом – системою методик та прийомів, які допомагають вивчати мову як цілісне структурно-системне утворення, що надає можливість виявити структурні особливості мови та семантику її елементів.

За своєю структурою терміни поділяються на прості (складаються з одного слова і зазвичай містяться в термінологічних словниках) та складні (складаються з двох і більше слів). Аналізуючи загальні галузі, можна виділити однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні й багатоконпонентні терміни.

Між загальноживаною лексикою і термінологією відбувається постійна взаємодія. Найскладніше вдається переклад саме термінологічних словосполучень та багатоконпонентних термінів. Вивчення термінології української мови підтверджує той факт, що більшість спеціальних понять передаються не окремими термінами, а різного типу термінологічними словосполученнями. Термінологічні словосполучення творяться керуючись

синтаксисом української мови, тому вони можуть якнайкраще відтворити необхідні поняття. Термінотворчі зв'язки між такими словосполученнями проаналізуємо згідно їхньої структури. Розглянемо наступні приклади:

(70) *The rookie just figured out asymmetrical warfare.* (S1, E16:30:18, URL) - Салага зрозумів асиметричний прийом війни.

(73) *Be advised the targets have stopped moving, and appear to be taking up defensive positions.* (S1, E16:34:02, URL) - Майте на увазі, ціль зупинилась і, здається, займає оборонну позицію.

(77) *You guys know, on our forward operating base, we do have these things called doctors, right?* (S1, E16:37:58, URL) - Хлопці. Знайте, на бойовій оперативній базі в нас немає такого, як лікар.

(85) *Bravo 1, Bravo 1. Radio check.* (S2, E2:26:43, URL) - Браво 1, Браво 1. Перевірка зв'язку.

(89) *Basara is scrambling two F-16s. A thermobaric bomb.* (S2, E2:28:03, URL) - Басара встановлює дві теплові бомби F-16s.

Причинами типових помилок є бажання перекласти окремі слова чи фрази. Слід мати на увазі, що старі слова іноді набувають якісно нового значення, а окремі слова поза контекстом не мають певного значення, тому їх неможливо перекласти.

Збільшення довжини словосполучень зумовлює труднощі у використуванні через їхню громіздкість. Довгі словосполучення частіше зберігаються тоді, коли ними рідко користуються. Якщо ж довге словосполучення використовують досить часто в мові, зазвичай його скорочують шляхом викинення окремих букв, слів. Довільне скорочення військових термінів часто зумовлює порушення однієї з вимог, а саме точність терміна. Тому основне завдання під час унормування і стандартизації військової термінології – забезпечити оптимальну довжину багатокomпонентного терміна. Оптимальною довжиною терміна вважають таку, яка дає змогу досить точно передавати основні ознаки спеціального поняття.

Як показав проведений мною аналіз, у військовій термінології кількість багатокомпонентних термінів - незначна, але необхідність їх всім зрозуміла. Багатокомпонентні терміни мають конкретніше, детальніше значення завдяки залежним словам, що уточнюють значення певної термінолексеми.

Серед трикомпонентних військових термінів переважну більшість становлять терміни такого виду: іменник+ іменник + іменник.

(43) *But I will remind you and it's called Officer Candidate School, so keep your voice down.* (S1, E10:16:23, URL) - Нагадую, що це Офіцерсько-кандидатська школа, тому говори тихіше.

Отже, термінологічні словосполучення є відображенням розвитку науки та збільшення терміносистеми. Використання багатокомпонентних термінів обґрунтовується прагненням надати терміну, що має нове поняття, більшої семантичної точності. Термінологічні словосполучення – це невід’ємна частина військової терміносистеми, що є об’єктивно необхідна, адже так зображується вся комплексно-структурна складність цієї сфери.

3.1.2 Особливості перекладу термінів-аббревіатур. Швидкий розвиток науково-технічної сфери став причиною появи значної кількості нових понять, термінів та скорочень. Через наявність тенденції до спрощення процесу передачі інформації, виникає потреба у застосовуванні скорочень особливо в тих сферах, що містять найбільшу кількість складних слів. Масштабна популяризація скорочень створює надскладне завдання для перекладача – перекласти аббревіатуру точно, використовуючи для цього всі наявні способи та прийоми.

Іноді здається, що військові мають власну мову, повністю складену з аббревіатур та скорочень. І хоча військовослужбовець, ймовірно, добре володіє цією дивною мовою, нам все ж може знадобитися невелика допомога, щоб не відставати.

Переклад скорочень і аббревіатур завжди був актуальною темою для вивчення, але протягом останнього десятиліття їм приділяють особливу увагу.

Для англійських абревіатур характерна омонімічність. Омонімічними можуть бути й дво-, три - чи чотири літерні скорочення: *inf* - *information* – ‘інформація’, *AD* – *active duty* – ‘активний обов’язок’, *air carrier* – ‘авіаперевізник’, *BCT* - *basic combat training* – ‘початкова бойова підготовка’.

Акронім - це абревіатура, що утворена з перших букв слів або словосполучень. Щойно об’єднані літери створюють нове слово, яке стає частиною повсякденної мови – ZIP (*zone improvement plan*). Використання скорочених форм слів або фраз може прискорити спілкування. Дослідити наявний вид скорочення можливо з такими прикладами:

(10) *C.O.*- (*Chief Officer*): *Yeah, the new C.O. says, "Straps get straps," so...* (S1, E1:16:34, URL) - Наказ командира про його виконання.

(49) *ID* -(*identity*) *Gonna try and use the fingerprint ID to open it.* (S1, E10:35:06, URL) - Попробуємо розблокувати його відбитком пальця.

У процесі дослідження мною було визначено наступні способи перекладу абревіатур та скорочень: транслітерація, транскрипція, калькування, експлікація та еквівалентний переклад. Транслітерація і транскрипція використовується в основному при перекладі окремих слів-термінів, а переклад термінологічних словосполучень здійснюється більше засобами калькування та експлікації.

Транслітерація - це процес перенесення слова з алфавіту однієї мови в іншу. На відміну від перекладу, яке дає вам чітке значення слова, написаного іншою мовою, транслітерація лише дає вам уявлення про те, як це слово вимовляється. Виникнення транслітерації спричинило те, що при перекладі спеціалісти не встигали писати, тому вони використовували знайомі символи (латинські літери) для транслітерації.

(56) *CIA* - (*Central Intelligence Agency*): *Always happy to help the CIA as well.* (S1, E15:16: 26, URL) - Я і ЦРУ не проти допомоги.

(96) *QRF* - (*quick reaction force*): *Waiting for the QRF, period.* (S2, E9:10:51, URL) - Чекаємо на допомогу, крапка.

(18) *HVT - (high-value target): Eight enemy K.I.A.s, including one. HVT wearing an "S"-vest. (S1, E1:39:46, URL) - Вісім противників вбито та знешкоджено ціль ворога.*

(64) *ISR- (Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance): ISR's tracked him to this safe house in the foothills of the Hindu Kush. (S1, E16:22: 32, URL) - Беспілотник відслідкував до бомбосховища у підніжжі гори Хінді Куш.*

(81) *DEA - (Drug Enforcement Administration): American DEA agent, went missing a few weeks ago, ... (S2, E2:10:16, URL) - Американський агент УБН, який пропав декілька днів тому,...*

Ще одним способом перекладу лексичної одиниці оригіналу, який заміняє її основні частини лексичними відповідниками у мові перекладу, є калькування. Зазвичай воно використовувалось при перекладі таких термінологічних словосполучень, наприклад, як: *e-mail* ‘електронна пошта’, *e-data* ‘електронна інформація’.

(5) *Warriors, they weren't meant to survive the battlefield. (S4, E8:00:43, URL) - Бійці не повинні виживати на полі бою.*

(36) *Son, you understand, whoever has that phone runs an online recruitment site linked to at least eight domestic terror suspects? (S1, E10:12:04, URL) - “Синку”, ти ж розумієш, що у власника цього телефону є вербувальний сайт, по якому звязуються як мінімум з 8 підозрюваними у внутрішньому тероризмі.*

Експлікація є відомим активним засобом перекладу, оскільки шалений розвиток сфери інформаційних технологій не дає можливості більшості термінам своєчасно віднайти свої відповідники та закріпитися у мові перекладу. Саме за допомогою експлікації перекладаються термінологічні словосполучення розширюючи своє значення. Наприклад:

(17) *Listen, obviously, most of the AAR is gonna be about the chopper problems. (S1, E1:39:38, URL) - Послухайте, значна частина заняття буде про поломку гвинтокрила.*

Дослівно *AAR: (After action review)* – це «Структурований огляд для аналізу того, що сталося».

Абревіації це не тільки скорочення термінів, але й часто вживаних у розмовному мовленні словосполучень і цілих речень. Яскравими прикладами цього способу перекладу є: *AAMOF* - *As A Matter Of Fact* ‘насправді’; *GON* - *God Only Knows* ‘Бог його знає’; *PMJI* - *Pardon My Jumping In* ‘вибачаюсь за втручання’.

(91) *ASAP: (As soon as possible): Alpha 1, we need some manual tools down there ASAP.* (S2, E2:30:49, URL) - Альфа 1, потрібно терміново опустити інструменти.

(102) *I will prep you as well as you have prepped me for tonight.* (S3, E13:7:34, URL) - Я приготую вас так само, як і ви приготували мене до сьогоднішнього вечора.

Розмовляючи українською мовою ми вимовляємо слова зовсім не так, як вони пишуться. Мовиться не про провальність читання, а про ті випадки, коли, щоб швидше передати думку, ми викидаємо з слів цілі шматки. Наприклад: *ma* замість *так*, *сек* замість *секунда тощо*. В англійській мові теж застосовуються такі скорочення, наприклад: *wanna* замість *want to*, *gonna* замість *going to* тощо. Слід пам’ятати, що скорочення *gonna* не можна використовувати замість *going to* в значенні кудись йти. Розглянемо такі приклади:

(14) *But according to the CIA, he's gonna pick flight over fight.* (S1, E1:24:57, URL) - Але ЦРУ вважає, що він дизертирує.

(17) *Listen, obviously, most of the AAR is gonna be about the chopper problems.* (S1, E1:39:38, URL) - Послухайте, значна частина заняття буде про поломку гвинтокрила.

(49) *Gonna try and use the fingerprint ID to open it.* (S1, E10:35:06, URL) – Попр об’ємо розблокувати його відбитком пальця.

Ще одним видом скорочення є пропуск букв в середині слова. Для позначення скорочення двох слів, ми використовуємо апостроф.

(65)...*so we're gonna speed over security on this one.* (S1, E16:22:54, URL) - Потрібно пришвидчити проведення операції.

(69) *Why don't we wait, take 'em at night? That way, we got our night vision back.* (S1, E16:30:11, URL) - Чому б не напасти вночі? Тоді в нас буде нічне бачення.

Скорочення набули швидкого розвитку в англійській мові. Це відбулося завдяки оперативності їх створення, економності, семантичній місткості, що є проявом інформаційної оптимізації повідомлень. Саме скорочення суттєво збільшує обсяг інформації без збільшення об'єму. Водночас вони полегшують запам'ятовування довгих назв і їх уживання без розгорнутого, детального пояснення.

3.2 Використання перекладацьких трансформацій для відтворення військової термінології

3.2.1 Лексичні трансформації. Терміни є одним з основних способів мовного вираження спеціальних знань, які з'являються для того, щоб сприяти процесу спілкування під час професійно-наукової діяльності. Вони закріплюють знання, пояснюючи наукові поняття, закономірності певної галузі знань і діяльності. Питання військової термінології є актуальним дослідженням оскільки щодня з'являються нові мовні одиниці, які збагачують військову термінологію, але в той же час, викликають певні труднощі при перекладі.

Українське відтворення військової термінології у серіалі «Морські котики» містить у собі велику кількість перекладацьких трансформацій. Перекладацькі трансформації являють собою особливий вид перефразування. Задля легшого та якіснішого перекладу застосовуються лексичні трансформації, а саме:

- конкретизацію значення слова;
- генералізацію значення слова;
- заміну слова однієї частини мови на слово іншої частини мови;

Конкретизація значення - це лексична трансформація, внаслідок якої термін ширшої семантики в оригіналі замінюється терміном вузької семантики, наприклад:

(30) *Shot was downrange.* (S1, E10:5:37, URL) - Вистріл був у сторону мішені.

(47) *What do you want to hear... that he transports guns and bombs?* (S1, E10:31:26, URL) - Що ви хочете почути... що він займається контрабандою зброї та вибухівки?

(54) *All you have to do is say, "Off the record", and we're in the cone of silence.* (S1, E15:05:04, URL) - Скажіть фразу "без протоколу", і ми можемо з вами обговорювати все, що захочете.

(118) *A kinetic hit takes approval from the Jordanians, which takes calls from our diplomatic channels.* (S4, E9:16:54, URL) - Спочатку потрібно все узгодити з управлінням.

В процесі перекладу лексичних елементів перекладні еквіваленти можуть утворюватися як за допомогою звуження значення англійських слів, так і за допомогою розширення значення. Отже, протилежним конкретизації виступає прийом генералізації, який представлено в цих реченнях:

(72) *Doubt they're waving a white flag.* (S1, E16:33:55, URL) - Сумніваюсь, що вони здадуться.

(20) *You missed your exfil window and are now in enemy hands.* (S1, E3:6:17, URL) - Ви запізналися на евакуацію і потрапили у полон.

(14) *But according to the CIA, he's gonna pick flight over fight.* (S1, E1:24:57, URL) – Але ЦРУ вважає, що він дизертирує.

Словосполучення *gonna pick flight over fight* українською мовою дослівно перекладається як «вибирати рейс», проте краще вдатися до перекладу конкретизації, для того, щоб не вживати дві схожі за значенням одиниці. Даний термін доцільніше відтворити як «дизертирувати», оскільки ми маємо такий термін у вжитку.

Слова-зв'язки - це сполучні елементи, які вживають для логічного переходу від однієї думки до іншої. Вони можуть бути виражені окремими словами, наприклад, *firstly* або фразами такими, як: *in addition, in order to do*. Всі слова-зв'язки можна розділити на безліч груп в залежності від їх функцій: функція протиставлення, функція додавання нової інформації, введення, висновок тощо. Прикладами таких слів можуть слугувати наступні речення:

(17) *Listen, obviously, most of the AAR is gonna be about the chopper problems.* (S1, E1:39:38, URL) - Послухайте, значна частина заняття буде про поломку гвинтокрила.

(107) *Danger around every corner, so, yeah, Bravo needs me to keep my eye on the target.* (S3, E17:30:51, URL) - Небезпека повсюди. Так, я повинен слідкувати за ціллю заради Браво.

(113) *But heads up, he's pretty sure of himself, so if he's toeing the party line, he might not want to help.* (S3, E17: 27:33, URL) - Попереджаю: якщо він виконує накази начальства, він може відмовитись нам допомагати.

Отже, труднощі застосування при перекладах однієї чи іншої лексичної трансформації показують необхідність дотримуватися норм української мови без втрати змісту оригіналу. Одним з основних професійних умінь перекладача є зробити правильний вибір серед прийомів лексичних трансформацій. Задля досконалого застосування трансформацій перекладачу необхідно вивчити всі нюанси сфери, в якій він працює.

3.2.2 Граматичні трансформації. Порядок слів і структура речення у перекладі – основні розбіжності, що виникають при перекладі з однієї мови на іншу. Граматичні трансформації - це зміни граматичних елементів структури речення або граматичного зразка речення в цілому відповідно до вимог норм мови перекладу. Причини граматичної трансформації:

1. Повна, або часткова невідповідність граматичних категорій, форм та особливостей мови - джерела та мови перекладу.

2. Частота використання корельованих граматичних форм у мові перекладу та мові оригіналу. Наприклад, висновки сучасних лінгвістів показують, що присвійні займенники в англійській мові вживаються в 5 разів частіше, ніж їх аналоги в українській мові, наприклад:

(104) *Yeah, man, you know you rode shotgun with us on some of our hairiest ops, brother.* (S3, E17:4:05, URL) - Раніше ти їздив з нами на найнебезпечніші операції.

(112) *You're hitting the same targets that you hit years ago, this whole place is coming down, and now, now we're making peace with our enemy?* (S3, E17: 24:39, URL) - Ти роками влучаєш в одну і ту саму ціль. Табір розпадається. А тепер що? Ми укладаємо мир з ворогом?

Перекладаючи з англійської мови на українську, переклад присвійних займенників було опущено.

3. Різна граматична сумісність слів у відповідних мовах. Одна і та ж лексична одиниця може вимагати різних типів синтаксичних зв'язків.
4. Розбіжності в комунікативних стереотипах. Деякі граматичні структури відрізняються від структур у мові перекладу з точки зору їх комунікативних функцій. Для прикладу, питальне речення - це не завжди питання, а часто ввічливе прохання:

(116) *Will you do me a favor and just, uh, keep this to yourselves until it's official, please?* (S4, E8:17:53, URL) - Зроби, будь ласка, послугу. Залиш це у себе поки можна.

Отже, виділяють такі типи граматичних трансформацій:

- a) заміна частин мови та речень;
- b) додавання слів;
- c) вилучення слів;
- d) зміна структури речення;
  1. Членування речень;
  2. Об'єднання речень;
  3. Неправильний порядок слів.

Заміна частини мови - це зміна граматичної категорії, до якої належить вихідна одиниця мови. Цей тип перетворення поділяється на ряд підтипів залежно від заміненних граматичних категорій.

Заміна однієї частини мови іншою - широко поширена транспозиція - це заміна англійського дієслова українським іменником:

(75) *Okay, move to cover.* (S1, E16:34:48, URL) - Добре, іду в бомбосховище.

(2) *TOC did give you the authorization to move to demolition.* (S1, E1:1:41, URL) - Оперативний центр підтвердив про початок роззброєння.

Також завжди відбувається заміна герундія, оскільки в українській мові немає відповідного еквівалента, в даному випадку він виражається іменником:

(73) *Be advised the targets have stopped moving, and appear to be taking up defensive positions.* (S1, E16:34:02, URL) - Майте на увазі, ціль припинила рух і, здається, займає оборонну позицію.

Заміна однієї форми часу іншою здебільшого викликана необхідністю переконатися в правилі послідовності тексту, як це є у англійській мові. Всім відомо, що кількість часів в англійській та українській мовах не збігається. В українській виділяють тільки три: минулий, теперішній і майбутній, в той час як в англійській мові їх є аж шістнадцять, через що виникають певні труднощі при перекладі. Іноді структура мови - джерела може виявитися неоднозначною. Це вимагає одного - реконструкції всіх можливих варіантів його візуалізації, а з іншого - дуже ретельного вибору варіанту, який найкраще підходить для спілкування.

(40) *Your daughter's been injured. We're giving her medical attention right now.* (S1, E10:13: 42, URL) - Вашу доньку поранено. Зараз ми надаємо першу медичну допомогу.

(67) *Sorry, fellas, mission's been scrubbed.* (S1, E16:24:54, URL) - Вибачте, хлопці, завдання відмінили.

(73) *Be advised the targets have stopped moving, and appear to be taking up defensive positions.* (S1, E16:34:02, URL) - Майте на увазі, ціль припинила рух і, здається, займає оборонну позицію.

(109) *So, going over the remaining target packages, and Charlie Team was trying to locate a weapons cache but never found it.* (S3, E17:15.34, URL) – Я переглянула невиконані задачі. Відділ Чарлі не зміг знайти схованку зі зброєю.

Поширеною заміною є заміна пасивного стану на активний. Пасивний стан вживають тоді, якщо факт здійснення дії має вагоміше значення, ніж вказівка на особу, яка вчинила дію. В свою чергу активний стан вживають коли важливою є вказівка на особу і треба конкретизувати думку. Розглянемо такі приклади:

(5) *Warriors, they weren't meant to survive the battlefield.* (S4, E8:00:43, URL) - Бійці не повинні виживати на полі бою.

(27) *My source hears that they're headed there to meet a buyer for the hostages.* (S1, E3:22: 29, URL) - За інформацією джерела, вони направляються туди для зустрічі з переговорником заручників.

(44) *Damage is done, PR-wise.* (S1, E10:16:14, URL) - Завдані збитки, є поранені.

Отже, варто частіше надавати перевагу активним конструкціям, оскільки вони є більш природними для української мови.

Ще однією граматичною заміною може бути заміна словосполучення, фразеологізмів словом, та навпаки. Фразеологізми – це стійкі вирази, що незалежно від значення слів у ньому передає єдине поняття і переважно дослівно іншими мовами не перекладається. Доволі часто їх використовують саме у розмовній мові.

(86) *How will they complete their comms windows?* (S2, E2:27:25, URL) - Як вони будуть доповідати?

(87) *They can't until they clear the cave-in.* (S2, E2:27:30, URL) - Вони не зможуть, поки не здадуться.

(107) *Danger around every corner,so, yeah, Bravo needs me to keep my eye on the target.* (S3, E17:30:51, URL) - Небезпека повсюди. Так, я повинен слідкувати за ціллю заради Браво.

(108) *Well, at least it's put to bed for now.* (S3, E17:15:19, URL) – Знищено.

(20) *You missed your exfil window and are now in enemy hands.* (S1, E3:6:17, URL) - Ви запізналися на евакуацію і потрапили у полон.

Наступною заміною є заміна типу речення. Розповідні речення можуть бути заміною питальних, в свою чергу заперечувальні речення можуть ставати стверджувальними.

(116) *Will you do me a favor and just, uh, keep this to yourselves until it's official, please?* (S4, E8:17:53, URL) - Зроби, будь ласка, послугу. Залиш це у себе поки можна.

Додавання – це граматична трансформація структури речення, яка виражає нові елементи, яких немає в оригіналі у тексті відповідно до вимог структурної адекватності. Такі доповнення або структурно, або контекстуально мотивовані. Специфіка синтаксичних зв'язків інколи вимагає надмірного вживання дієслів, які виражають почуття, сприймання і висловлювання. Також цей вид трансформації використовують для посилення застереження та серйозності ситуації.

(90) *They'll have contingencies.* (S2, E2:29:37, URL) - Вони введуть надзвичайні заходи.

(25) *Grenade! Hold there.* (S1, E3:21: 14, URL) - Граната! Усім злишайтесь на місцях.

(54) *All you have to do is say, "Off the record",and we're in the cone of silence.* (S1, E15:05:04, URL) - Скажіть фразу “без протоколу”, і ми можемо з вами обговорювати все, що захочете.

Без таких трансформацій неможливий адекватний переклад значної кількості військових термінів. Задля дотримання норм української мови та забезпечення адекватності перекладу в українській мові доводиться застосовувати додаткові семантичні компоненти, які в оригіналі тільки маютьяся

на увазі. В даному випадку основним завданням перекладу є збереження смислу оригіналу.

Ще однією важливою граматичною трансформацією є видалення слів при перекладі. Її застосовують, коли деякі структурні елементи вважаються зайвими з точки зору граматики або стилю мови.

(114) *Listen, your intentions are in the right place, and I don't necessarily disagree with you. But I can't shift priorities away from this drawdown just based on a hunch.* (S3, E17:28:34, URL) - Послухайте! Я розумію, що у вас добрі наміри, але я не можу тримати оборону через догадки.

(111) *And to do that, I need access to intel from sources other than SOCOM. Even some that don't always like to share.* (S3, E17:20:56, URL) - Щоб їх отримати, мені необхідний доступ до інших ресурсів, навіть до тих, які обмежені в доступі.

Неповні речення в англійській мові дуже різняться за своєю структурою і складом. Вони доволі часто використовуються у розмовній мові. Зазвичай під еліптичним реченням йдеться про неповне речення, у якому легко відтворюється пропуск необхідного елемента. Характерною ознакою структурно неповних речень є їхня змістовна повноцінність, тобто пропущений член речення визначається не з мовленнєвої ситуації і не з контексту, а з їх власного змісту. Особливість еліптичних речень полягає в тому, що вони семантично повні, а структурно — неповні. Так, для обох мов типовими є конструкції з опущеним присудком або його частини:

(29) *Target secured.* (S1, E10:4:34, URL) - Ціль захоплено.

(33) *Target secured. Four detained including one child.* (S1, E10:10:36, URL)
- Ціль захоплено. Затримано четверо, включаючи дитину.

(63) *Mission accomplished.* (S1, E16:17: 52, URL) - Місія виконана.

(34) *One noncombatant injured.* (S1, E10:10:42, URL) - Поранено одного цивільного.

(110) *Nothing on the blackside.* (S3, E17:16:41, URL) - В бункері нікого.

(92) *Target is in range.* (S2, E2:34:26, URL) - Ціль видно.

(93) Weapon is hot. (S2, E2:34:27, URL) - Зброя заряджена.

Спираючись на аналітичний характер англійської мови, типовими реченнями є еліптичні речення з невираженими допоміжними дієсловами:

(8) For a helo-based vehicle interdiction? (S1, E1:13:49, URL) - Для перехвату вертольотом?

У наведених нижче реченнях опущено підмети:

(71) Means an off-site infil. (S1, E16:30:27, URL) - Значить, - внутрішнє затримання.

(56) Always happy to help the CIA as well. (S1, E15:16:26, URL) - Я і ЦРУ не проти допомогти.

Порівнюючи еліптичні речення англійської та української мов стає зрозуміло, що еліптичні конструкції мають більше спільного, ніж відмінного.

Поширеною граматичної трансформації є членування речень у перекладі. Воно полягає у перетворенні речення мови-джерела на два або більше речення мови перекладу.

(112) You're hitting the same targets that you hit years ago, this whole place is coming down, and now, now we're making peace with our enemy? (S3, E17: 24:39, URL) - Ти роками влучаєш в одну і ту саму ціль. Табір розпадається. А тепер що? Ми укладаємо мир з ворогом?

(97) Colonel, I need you over here, I need your help. (S2, E9:9:12, URL) - Полковнику, підійдіть. Мені потрібна ваша допомога.

(103) I mean, it's a base closure and a troop drawdown. (S3, E17:3:37, URL) - Закривають базу. Починають виводити війська.

Зміну структури речень також відбувається при об'єднанні двох або більше речень в єдину синтаксичну структуру в тексті. Іншими словами відбувається поєднання двох або більше простих речень в одне складне речення. Здебільшого такий прийом застосовують, коли зв'язок між сусідніми реченнями настільки тісний, що їх формальне об'єднання спонукає до побудови однієї фрази українською мовою.

(18) *HVT - (high-value target): Eight enemy K.I.A.s, including one. HVT wearing an "S"-vest.* (S1, E1:39:46, URL) - Вісім противників вбито та знешкоджено ціль ворога.

(115) *When Bravo is in the sandbox, I'm here, I'm focused. Doing my job.* (S3, E17:30:27, URL) - Коли Браво на операції, я зосереджений на роботі.

(61) *Daylight close recon, that neighborhood? Like stirring up a hornet's nest.* (S1, E16:12:38, URL) - Відпряти розвідку в той район, ще й днем, це як ворушити гніздо шершнів.

(89) *Basara is scrambling two F-16s. A thermobaric bomb.* (S2, E2:28:03, URL) - Басара встановлює дві теплові бомби F-16s.

Як відомо, в англійській мові порядок слів служить граматичним засобом встановлення функції слова у реченні. Тому англійське речення відрізняється більш постійним і строгим порядком слів, ніж українське. В звичайному англійському реченні порядок слів однаковий: підмет, присудок, додаток, обставина місця та обставина часу. В українській мові порядок слів буде дещо інший. Необхідність у зміні структури речення при перекладі може бути викликана:

- 1) Відсутністю відповідного граматичного еквівалента;
- 2) Розбіжністю стилістичного характеру однакових граматичних явищ в обох мовах;
- 3) Неспівпаданням смислової структури словосполучень в англійській та українській мовах.

Здебільшого слова, що позначають значення в першій мові можуть мати перекладену форму, яка не буде відповідати попередній. Наприклад:

(109) *So, going over the remaining target packages, and Charlie Team was trying to locate a weapons cache but never found it.* (S3, E17:15.34, URL) - Я переглянула невиконані задачі. Відділ Чарлі не зміг знайти схованку зі зброєю.

(41) *I find it helpful to think of everything as a number. People, food, bullets, countries...* (S1, E10:15:56, URL) - Думаю варто все перерахувати. Людей, їжу, набої, країни...

Порядок слів у реченні керується головним принципом - думка повинна бути висловлена чітко, з урахуванням усіх причинно-наслідкових зв'язків між повідомлюваними фактами.

В англійській мові виокремлюють три способи дієслів: дійсний, наказовий та умовний. Спосіб - це граматична категорія дієслів, що показує відношення мовця до ситуації чи стану або ж навпаки, відношення ситуації чи стану до дійсності з точки зору мовця і виражається певною формою дієслова. Під час воєнних дій часто використовують саме наказовий та умовний способи.

Наказовий спосіб доцільно використовувати під час надання вказівок. Однак в інших типах документів, таких як листи або ж рекомендації, саме вираження наказу може бути надто сильним. Щоб послабити ефект імперативу, можна використати слова «ввічливості», наприклад, *будь ласка*, або перефразувати в індикативі за допомогою допоміжного дієслова, такого як *would*. Оскільки військові дії потребують швидкого реагування та чіткого розуміння ситуації, найчастіше наказовий спосіб використовують віддаючи накази. В більшості випадках його застосовують тільки в теперішньому часі, та з другою особою однини. Щоб утворити наказовий настрій, варто використовувати основну форму дієслова. Прикладами наказового способи є:

(11) *Set up the camera.* (S1, E1:20:20, URL) - Встанови камеру.

(25) *Grenade! Hold there.* (S1, E3:21: 14, URL) - Граната! Усім злишайтеся на місцях.

(74) *Incoming!* (S1, E16:34:06, URL) - Лягай.

(94) *Bravo 2, give me a sitrep.* (S2, E2:34:39, URL) - Bravo 2, доповідайте.

(114) *Listen, your intentions are in the right place, and I don't necessarily disagree with you. But I can't shift priorities away from this drawdown just based on a hunch.* (S3, E17:28:34, URL) - Послухайте! Я розумію, що у вас добрі наміри, але я не можу тримати оборону тільки через ваші догадки.

Поширеним у військовій ситуації є також умовний спосіб. За його допомогою виражають сумнів, невпевненість, або можливу, бажану, або

нереальну дію при наявності певних умов. Часто умовний спосіб зустрічається саме у складних реченнях.

(68) *If you go to sleep, you might miss out on some high-profile access.* (S1, E16:29:09, URL) - Якщо підеш спати, ти можеш пропустити важливу подію.

(99) *If the enemy comes at us quickly, we're not gonna have enough ammo.* (S2, E9:20:35, URL) – Якщо ворог прийде швидше, нам не вистарчить набоїв.

(113) *But heads up, he's pretty sure of himself, so if he's toeing the party line, he might not want to help.* (S3, E17: 27:33, URL) - Попереджаю: якщо він виконує накази начальства, він може відмовитись нам допомагати.

(87) *They can't until they clear the cave-in.* (S2, E2:27:30, URL) - Вони не зможуть, поки не здадуться.

Важливим для тих, хто вивчає англійську мову, є знання модальних дієслів. Якщо навчитись правильно їх використовувати, можна суттєво збагатити свою мову. Самі по собі модальні дієслова не несуть жодного значення, але мають властивість змінювати значення інших дієслів, з якими вони часто вживаються. За допомогою їхнього використання, ми можемо виразити дозвіл чи заборону, пораду, критику, обов'язок чи припущення.

Модальне дієслово *should* доволі часто використовують саме в стверджувальних реченнях. За допомогою нього можна дати пораду або ж рекомендації, говорити про зобов'язання, ймовірність та очікування.

(23) *War on terror. We should be airborne right now.* (S1, E3:9: 02, URL) - Війна з тероризмом. Ми повинні б були уже вибухнути.

У багатьох ситуаціях застосовують модальні дієслова *may* та *might*. *Might* застосовується у значенні умовної форми *may* в умовних реченнях, та виражає ще менше впевненості ніж *may* та *could*. Для заперечення використовують заперечну часту *not*. Її можна як злити з модальним дієсловом, так і виокремити, що допоможе яскравіше підкреслити заперечення даної ситуації.

(68) *If you go to sleep, you might miss out on some high-profile access.* (S1, E16:29:09, URL) – Якщо підеш спати, ти можеш пропустити важливу подію.

(113) *But heads up, he's pretty sure of himself, so if he's toeing the party line, he might not want to help.* (S3, E17: 27:33, URL) - Попереджаю: якщо він виконує накази начальства, він може відмовитись нам допомагати.

Прикладка – своєрідний вид означення, що виражається іменником та є поставлений поряд з іншим іменником або займенником для його пояснення чи конкретизації. Розділяють два види прикладок: невідокремлена та відокремлена. Невідокремлена прикладка не виділяється комами, та тісно пов'язана з означуваним словом. Вона обмежує або уточнює фразу певним чином, так, що зміст речення змінюється, якщо вилучити прикладку. У свою чергу відокремлена прикладка надає інформацію, не критичну для ідентифікації фрази в контексті. Вона надає додаткову інформацію, тому суттєвий зміст речення не змінився б, якби така прикладка була видалена. В англійській мові відокремлені прикладки зазвичай виділяються комами. Розглянемо наступні приклади:

(4) *Abu Samir Al Masri, high-level ISIL commander, responsible for dozens of attacks on coalition forces in Iraq.*(S1, E1:9:16, URL) - Абу Самір Ал Масрі, старший командир, здійснив дюжену нападів на Ірацькі сили.

Уточнення, що Абу Самір Ал Масрі є *high-level ISIL commander* несе в собі додаткову інформацію, яка тут не потрібна, адже без неї суть речення теж зрозуміла. У цьому реченні прикладка виділена двома комами, а отже це є відокремлена прикладка.

(45) *We sent a team into Yemen, the one war zone in the region, we're not actively fighting in.* (S1, E10:16:53, URL) - Ми відправили загін в Ємен, в об'єднану зону бойових дій, де ми не ведемо активних боїв.

Ще одним прикладом прикладки є вище згадане речення. *The one war zone in the region* – відокремлена прикладка, оскільки перед цієї фразою стоїть іменник (країна Ємен), що не потребує конкретизації.

Часто в англійській мові використовують такий граматичний спосіб як уточнення, а особливо коли відбувається організоване застосування військ, сил

для виконання поставлених військових завдань. Це може бути додаткова, перевірена інформація про місце, особу, час або ж конкретизація певної дії.

(59) *He says the phone belongs to Bashir, the security chief.* (S1, E16:12:04, URL) - Він сказав, що це номер Башира, начальника охорони.

(58) *The man you work for killed six American soldiers.* (S1, E16:10:03, URL) - Чоловік, на якого ти працюєш, вбив шість американських солдатів.

Серед основних вимог на військовій службі є використання звертання. В залежності від ситуацій ми по-різному звертаємося до оточуючих. Вид звернення залежить від багатьох факторів, перш за все, від того, наскільки офіційна або, навпаки, неформальна ситуація спілкування, від того, усна форма спілкування чи письмова, а також від віку, статі, соціального статусу, професії і відносин підлеглості. В англійській мові є безліч варіантів дружніх і офіційних звертань. На службі у формі звернення використовують звання, псевдо, назви підрозділів тощо.

(24) *Lieutenant Commander Blackburn, as a Navy man?* (S1, E3:19: 57, URL) - Капітан-лейтенант Блекберн, як Нейв?

(36) *Son, you understand, whoever has that phone runs an online recruitment site linked to at least eight domestic terror suspects?* (S1, E10:12:04, URL) - "Синку", ти ж розумієш, що у власника цього телефону є вербувальний сайт, по якому зв'язуються як мінімум з 8 підозрюваними у внутрішньому тероризмі.

(76) *Bravo 3, you're clear to move.* (S1, E16:36:35, URL) - Браво 3, шлях вільний.

(91) *Alpha 1, we need some manual tools down there ASAP.* (S2, E2:30:49, URL) - Альфа 1, потрібно терміново опустити інструменти.

(100) *All call signs, we have three enemies outside the front door.* (S2, E9:23:20, URL) - Всім постам, троє ворогів стоять біля вхідних дверей.

(104) *Yeah, man, you know you rode shotgun with us on some of our hairiest ops, brother.* (S3, E17:4:05, URL) – Так...раніше ти їздив з нами на найнебезпечніші операції.

В англійській мові часто використовують порівняння, використовуючи такі слова як *like* і *as*. Вони не схожі за своїм значенням: слово *like* використовується для того, щоб позначити те, що нам подобається або воліємо робити для когось, ким ми захоплюємось. З іншого боку, слово *as* використовується для позначення роду діяльності чи характеру людини. Крім цих значень, *like* і *as* також може означати «так само», що часто плутає людей щодо їх використання у реченнях. *Like* використовується як прийменник, який розповідає, де, коли або як. У більшості випадків воно порівнює дві речі.

(61) *Daylight close recon, that neighborhood? Like stirring up a hornet's nest.*(S1, E16:12:38, URL) - Відпряти розвідку в той район, ще й днем, це як ворушити гніздо шершнів.

Сполучник *as* є більш простим сполучним словом - він може пов'язувати все - від повних речень до окремих слів і сам по собі не визначає відносини між двома елементами, які він пов'язує.

(7) *I believe I was correct to prioritize the military-age male as the greater threat.*(S1, E1:12:07, URL) - Я подумав правильно, коли сказав, що дорослий чоловік - це більша загроза.

Ще одним способом виразити порівняння є використати сполучник *as well as*. В цьому випадку конструкція ставиться після дії. Слід пам'ятати, використовуючи *as well as*, як правило, не потрібно ставити коми, якщо вони не є частиною не обмежувального положення. Використання ком може змінити значення всього речення.

(102) *I will prep you as well as you have prepped me for tonight.* (S3, E13:7:34, URL) - Я підготую вас так само як і ви підготували мене до сьогоднішнього вечора.

Підсумовуючи, можна сказати, що граматична трансформація зустрічається доволі часто. Причиною наявності граматичних трансформацій є те, що кожна мова має свою своєрідну структуру, і перекладач має це враховувати. Основна задача перекладача - досягнення семантичної еквівалентності між текстом-

оригіналом і текстом-перекладом. Для того, щоб досягти її, необхідно володіти різноманітними перекладацькими перетвореннями.

Висновки до розділу 3

1. У військовій термінології спостерігається співіснування однокомпонентних, двокомпонентних, трикомпонентних й багатокомпонентних термінів. Застосування кожного з них має прикладне значення і зумовлене специфікою використання військової термінології. Важливе значення має оптимальна довжина військового терміна, яка повинна точно передавати основні ознаки спеціального поняття.

Також у військовій термінології особливу увагу приділяють перекладу скорочень і аббревіатур, характерною особливістю яких є омонімічність. Основними способами перекладу аббревіатур та скорочень є: транслітерація, транскрипція, калькування, експлікація та еквівалентний переклад. У розділі наведено способи їх утворення та приклади використання при перекладі.

2. Усяка професійна діяльність має свої спеціальні терміни. Не є винятком військова термінологія, де завдяки спеціальним термінам знання у військовій галузі сприяють розвитку процесу спілкування. Для спрощення перекладу застосовуються такі лексичні трансформації, як: конкретизація значення слова, генералізація значення слова тощо. Важливе значення при перекладі військової термінології має конкретизація значення, щоб має більш вузьке, персоніфіковане значення.

Результати дослідження виявили, що для серіалу характерний такий спосіб перекладу, як додавання, щоб посилити застереження та серйозність ситуації. Окрім того, в перекладі з'являються лексичні одиниці, яких не має в оригіналі. Без таких трансформацій неможливий адекватний переклад значної кількості військових термінів. Для збереження смислу оригіналу в перекладі на українську мову доводиться застосовувати додаткові семантичні компоненти.

Таким чином, труднощі застосування при перекладах однієї чи іншої лексичної трансформації показують необхідність дотримуватися норм української мови без втрати змісту оригіналу. Основною розбіжністю граматичної будови в англійській та українській мовах є порядок слів і структура речення у перекладі.

Отже, військові терміни можуть бути й надалі досліджені, оскільки дана галузь науки характеризується неперервним розвитком, створенням нових термінів та трансформацією наявних термінологічних одиниць.

ВИСНОВКИ

У даній магістерській роботі на матеріалі серіалу SEAL Team «Морські котики» розкрито структурно-семантичні особливості англійськомовної військової термінології та способи їх відтворення у перекладі українською мовою.

Термін – це мовний знак, який є засобом пізнання довколишнього світу й основною пізнаваною одиницею фахової мови, підпорядковується як термінологічним, так і мовним законам. Також він належить до певної терміносистеми, за допомогою чого здатний утворювати словотвірні деривати. Військовий термін – це стандартна лексична або синтаксична номінативна одиниця, що позначає загальновійськове або військово-спеціальне науково-технічне поняття. Термін є функціонально закріплений за певною областю військової справи конкретного суспільства і відповідною військовою сферою функціонування національної мови у військовому соціумі.

Переклад термінології передбачає аналіз контексту та споріднених фраз задля визначення можливості добору еквіваленту терміну або з'ясування важливості структурного та семантичного аналізу і власне сам переклад терміну.

Військова термінологія характерна для збройних сил, які мають на меті виклад і опис нових відкриттів, теорій, гіпотез, учінь, для аналізу та подання перепон. Ці терміни широко розповсюджені у серіалах, детективах, здебільшого у вигляді термінологічних одиниць, словосполучень, аббревіатур та скорочень. Важливе значення має оптимальна довжина військового терміна, яка повинна точно передавати основні ознаки спеціального поняття та конкретизація значення, щоб має більш вузьке, персоніфіковане значення.

За результатами аналізу відібраних мною англійськомовних військових термінів у моїй роботі було наведене кількісне співвідношення: перевага двокомпонентних термінів у англійськомовній військовій термінології над іншими категоріями. Склавши статистику, можна побачити, що понад 34% термінів -

це словосполучення. Вони виконують певну семантико-синтаксичну єдність, відтворюються в готовому вигляді.

Здійснивши аналіз особливостей військової термінології серіалу 'Морські котики', хочу відзначити, що цей серіал є один з найбільш популярних американських фільмів та має безліч прихильників по всьому світу. Він майже повністю складається з діалогів, які відбуваються у формі різних ідіом, фразових дієслів та інших сленгових виразів. Американський сленг проникає в розмовну мову, створює нові фразеологізми та інколи змінює значення звичних виразів. Переглядаючи, можна почути декілька різних акцентів, адже герої є різні за національністю, тому інколи виникають курйозні ситуації з нерозумінням повного значення слів. Переважно весь час ми чуємо прості для нас діалоги, які легко сприймаються на слух. Вони були утворені для того, щоб передати чіткість команд та їх важливе значення. Ситуативні діалоги мають цікаві сюжети та живу розмовну мову, яка характерна для щоденного вжитку. Зокрема, використовуються професіоналізми, діалектизми, сленг, ідіоми та ін.

Утворення нових лексичних військових термінів модифікується відповідно до розвитку та змін у суспільному житті. Творення нових термінів має характерне звучання й відбувається за допомогою суфіксального, префіксального та префіксально-суфіксального способів. У своїй магістерській роботі я детально, з наведенням прикладів та використання англійськомовних відповідників, описала способи творення таких морфем та їх вживання при перекладі.

Структура військової термінології складна й має свої закономірності побудови та відтворення при перекладі. У зв'язку з тим, слід розмежовувати однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні та багатоконпонентні терміни. Доволі часто при перекладі військової термінології використовується творення неповних та умисно скорочених речень, під час позначень аббревіації, акронімів які мають свої смислові навантаження. Особливо виразно це відбувається під час усного мовлення.

Отже, проаналізувавши на прикладах лексико- стилістичні особливості відтворення військової термінології під час перекладу американського серіалу «Морські котики», можна дійти висновку, що виникали певні труднощі здійснюючи лесичну та граматичну трансформації українською та англійською мовами. Мова головних героїв надзвичайно багата як на ідіоми, так і на фразеологізми, професійні військові терміни.

Таким чином, труднощі застосування при перекладах однієї чи іншої лексичної трансформації показують необхідність дотримуватися норм української мови без втрати змісту оригіналу. Під час перекладу серіалу з англійської мови на українську на перекладача покладається завдання передати культурні та соціальні особливості вихідного тексту серіалу, аби привабити якомога більшу кількість глядачів та якісно відтворити інформацію. У даному серіалі є надзвичайно велика кількість військових термінів-словосполучень. При перекладі варто пам'ятати, що велика кількість слів має декілька значень, тому варто коректно підібрати значення слова для правильного утворення словосполучення.

На мій погляд існує потреба у більш широкому обсязі досліджень над термінологією з точки зору процесу перекладу. Необхідно постійно проводити теоретичні дослідження, спираючись на останні досягнення в теорії та практиці термінології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріянова О. Я. Військово-морська термінологія української мови: етапи формування та семантика. Дис. Запоріжжя, 2011. 199 с.
2. Аристов Н. Б. Военно-морские силы США и Великобритании. М.: Воениздат, 1997. 202 с.
3. Балабін В. В. Основи військового перекладу: підручник. К.: Логос, 2008. 587 с.
4. Бикова К. В. Газетний дискурс як об'єкт дослідження. 2013. URL: <https://cutt.ly/zRl6GVQ>.
5. Бугаєвська Ю. В. Українська мова (за професійним спрямуванням). 2020. URL: <https://dl.khadi.kharkov.ua/>
6. Василенко Д. В. Розвиток словникового складу англійської мови військової сфери ХХ – початку ХХІ століття. Дис. Запоріжжя, 2008. 237 с.
7. Войціщук А. Етапи становлення української військової термінології. Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання: *матеріали VIII Всеукр. студентської наук.-техн. конф. Тернопіль*. Том 2. 2015. С. 129–130.
8. Волік Л. А. Переклад англійської військової термінології українською мовою. 2012. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/25448/1/Volik.pdf>.
9. Гайданка Д. В. Дискурс кіно в ракурсі новітніх парадигм: особливості й типологія. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2015. Вип. 16. С. 99-101.
10. Гарбовский Н. К. Сопоставительная стилистика профессиональной речи. Москва, 2018. 144 с.
11. Голомоз О. С. Український рекламний кінодискурс: лінгвокультурологічний аспект. Вінниця, 2020. 80 с.
12. Голубовська І. О. Термінографія, мультилінгвізм, мультидисциплінарність: напрямки майбутніх досліджень. *Лінгвістика ХХІ століття*. 2015. С. 3-23.

13. Грибіник Ю. І. Запозичення в англійській геодезичній термінології. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологія.* Острог, 2017. Вип. 67. С. 89–92.
14. Дакі О. А. Тематичні групи в українській морській терміносистемі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологія.* Острог, 2015. Вип. 54. С. 97–100.
15. Демчук Т. Г. Літературний дискурс, драматургічний дискурс та кінодискурс у системі арт-дискурсу. *Матеріали наукової конференції (2017-2018 рр.).* Том 2. 2019. С. 21-23.
16. Дзюбіна О. Сленг в англійському кінодискурсі (на матеріалі серіалу «Друзі»). URL: <https://cutt.ly/SRI3GEL>.
17. Єфімов Л. П. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз: учбово-методичний посібник. Вінниця: Нова книга, 2004. 240 с.
18. Жалай В. Я., Миронюк Т. М. Новітні тенденції функціонування української військової терміносистеми. URL: http://langcenter.kiev.ua/lingvistika%202018/1_zhalay_et_al.pdf.
19. Зайцева М. О. Особливості перекладу термінів у текстах на військову тематику. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 9: Сучасні тенденції розвитку мов.* 2013. Вип. 10. С. 96-102.
20. Зарецкая А. Н. Особенности реализации подтекста в кинодискурсе: Дисс. Челябинск, 2010. Автореферат. 22 с.
21. Зверева О. Г. Сучасний кінодискурс: специфіка та особливості категоріального потенціалу. *Наукові записки ХЕПУ.* 2006. № 1 (4). С. 111–114.
22. Іванова О. В. Основи укладання галузевих глосаріїв: підручник. К.: ЦП «Компринт», 2017. 246 с.
23. Каліщук Д. М. Концептуальні стилі англійських політиків (на матеріалі політичного дискурсу Дж. Буша мол., Б. Обама): монографія. Луцьк: Аква прінт, 2018. 192 с.

24. Карпенко С. Д. Основи теорії мовної комунікації: методичні вказівки за кредитно-модульною системою навчання для студентів напряму підготовки «Філологія». Біла Церква, 2014. 121 с.
25. Коваль Л. М. Український рекламний кінодискурс: лінгвокультурологічний аспект. Вінниця, 2020. 80 с.
26. Котова І. А. Концепти герой та антигерой в американському кінодискурсі: когнітивний і прагматичний аспекти. Дис. Харків, 2016. 279 с.
27. Кочарян Ю. Г. Функциональные особенности американского военно-морского сленга. *Теория и практика общественного развития*. 2012. № 4. С. 395-398. URL: <https://cutt.ly/DR18UI9>.
28. Кропінова Т. В. Переклад кінотексту: специфіка кінотексту як перекладацького об'єкта. *Теорія і практика перекладу*. 2009. № 6. С. 407-411.
29. Кубіцький В. І. Структурно-семантичні особливості термінології англійськомовного військово-технічного дискурсу та способи її перекладу українською мовою. Київ, 2019. 131 с.
30. Кусько К., Полужин М., Кияк Т., Огуй О. Дискурс іноземномовної комунікації: кол. монографія. Львів: Вид-во львівського національного університету імені І. Франка, 2001. 495 с.
31. Лемов А. В. Система, структура и функционирование научного термина (на материале русской лингвистической терминологии). Саранск, 2000. 192 с.
32. Литовченко І. О. Типи аббревіативних утворень у військовій лексиці української мови. *Філологічні студії*. 2015. Вип. 12. С. 56-64. URL: <https://cutt.ly/YR152in>.
33. Любченко М. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія. Харків: Видавництво «Права людини», 2015. 280 с.
34. Люльчева Е. М. Лингвистические и экстралингвистические аспекты изучения кинодискурса. *Культура и цивилизация*. 2017. Том 7. № 5А. С. 70-80. URL: <https://cutt.ly/uRzwGnm>.
35. Лящук Н. А. Причини виникнення концептуальної багатозначності лінгвістичних термінів. *Термінологічний вісник*. 2011. № 1. С. 101-119.

36. Мартинюк А. П. Перспективи дискурсивного напрямку дослідження концептів. *Вісник харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2009. № 837. С. 14–18.
37. Мациборко Т. М. Аналіз особливостей використання лексичних засобів у кінодискурсі на прикладі американського серіалу “Lost”. URL: <https://naub.oa.edu.ua>.
38. Микульчик Р. Б. Тематична класифікація фізичних термінів-епонімів. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2016. № 842. С. 92-95. URL: <https://cutt.ly/ARzkNxa>.
39. Мова В. Термінознавство як наука. Предмет й основні завдання курсу термінознавства. 7 с. URL: http://vlp.com.ua/files/161526_vstup.pdf.
40. Морська термінологія «термінологічне море». 35 с. URL: <https://cutt.ly/9Rl3g5X>.
41. Нелюбин Л. Л. Учебник военного перевода. М.: Воениздат, 1981. 443 с.
42. Петрина О. С. Формування та функціонування англомовних та українських терміносистем банківської сфери. Дис. Львів, 2016. Автореферат. 20 с.
43. Петрова Т. О. Українська термінографічна критика: від витоків до сучасності. *Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки, Scientific Herald of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Philological Sciences*. К.: Міленіум, 2018. Вип. 292. С. 208-217.
44. Погонець В. В. Поповнення військової лексики та фразеології англійської мови: лінгвальний та соціолінгвальний параметри. Дис. Запоріжжя, 2019. Автореферат. 20с.
45. Погребняк Г. П. Авторський кінематограф у художній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Дис. Київ, 2021. 469 с.
46. Попов Р. А. Політичний дискурс: проблема теоретичної ідентифікації. URL: <https://cutt.ly/SRl90Ig>.

47. Рингевич В. В. Литературный дискурс и кинодискурс в системе арт-дискурса. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. Філологічні студії*. 2017. Вип. 16. С. 417–424.
48. Симоненко Л. О. Біологічна термінологія: формування та функціонування: навч. посіб. Умань: РВЦ «Софія», 2006. 103 с.
49. Скороходько Э. Ф. Вариативность и скрытая полисемия в терминологии. *НТИ*. Сер.1. 2003. № 4. С. 15–19.
50. Скороходько Е. Ф. Термін у науковому тексті. К., 2006. 99 с.
51. Стацюк Р. В. Основні підходи до визначення поняття «термін» у сучасній лінгвістичній науці. 2016. URL: <https://cutt.ly/TR10QuM>.
52. Стрелковский Г. М. Теория и практика военного перевода. М.: Военздат, 1999. 272 с.
53. Судзиловський А. Г. Військова лексика як різновид спеціальної лексики. 2013. URL: <https://cutt.ly/FRI9IjY>.
54. Сучасні дослідження з іноземної філології. Збірник наукових праць. Вип.13. Ужгород: ПП «Аутдор-Шарк», 2015. 369 с.
55. Томіленко Л. М. Морфологічний спосіб творення нових іменників-термінів у словнику української мови в 20-ти томах. *Мовознавство*. 2009, № 2. С. 69-78.
56. Фещенко О. В. Інституційність дискурсу американського слідства. Дис. Харків, 2017. Автореферат. 23 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/17905/1/46.pdf>.
57. Фомина Н. Д. Военная лексика русского языка в контексте художественной речи (на материале советской литературы). Дисс. Москва, 1968. Автореферат. 24 с.
58. Фролова І. Є. Дискурсивна стратегія як організуючий конститuent вербально-соціальної інтеракції. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. 2009. № 3. С. 242-249. URL: <https://cutt.ly/mR10k3J>.
59. Шевчук В. Н. Производные военные термины в английском языке. М.: Военздат, 2003. 231 с.

60. Яковлева Т. А., Сулова Л. В. Особенности перевода экономической терминологии с английского языка на русский. Владимир, 2018. 4 с.
61. Якунина М. Ю. «Еволюційні зміни в японській військовій лексиці в період другої половини ХХ – ХХІ століття». Київ, 2019. 89 с.
62. Bakitov A. Problems of translation and teaching of military terminology. Almaty, 2020. P. 338.
63. Dovhopolyi V., Savchenko V. Features of english military slang. Zhytomyr Military Institute. P. 1-3. URL: <https://cutt.ly/xRl2iWe>.
64. Faleh M. Translating Military Slang Terms from English into Formal Arabic. Middel East University. Jordan, 2016. P. 52-62.
65. Hall S. The work of representation. Cultural representations and signifying practices. London: Sage, 1997. P. 13–74.
66. Kočotea I., Smirnovab T. Aspects of military-related text translation from English into Latvian. International Conference. 2016, Riga, Latvia. P. 107-113.
67. Kryshchuk B. Pedagogical discourse. 2014. URL: <http://ojs.kgpa.km.ua/index.php/peddiscourse>.
68. Prokopenko A., Chuprina I. Translation strategies of the ukrainian military terminology on the basis of english media discourse. Суми, 2018. P. 62-67.
69. Richard W.J. Pragmatics and cinematic discourse. Lodz papers in pragmatics. 2012. P. 4-14.
70. Sabah Mohammad. The Challenges of Translating Military Terms from English into Arabic. S. Al-Harabsheh Amman, Jordan. 2019. P. 79.
71. Valeontis K., Mantzari E. The linguistic dimension of terminology: principles and methods of term formation. Athens International Conference on Translation and Interpretation. 2006. P. 1-20.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- (СЛТ) — Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. М. : Сов. энциклопедия, 1966. – 606 с.
- (УФАМС) — Балабін В. В., Гардер Р. Українсько-французько-англійський міжвидовий словник з тактики та логістики. В 2-х т. К.: Військовий інститут київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, 2007. 651 с.
- (ВМС) — Военно-морской словарь. Москва: Воениздат, 1989. 511с.
- (ВМЕС) — Военно-морской энциклопедический словарь. Москва: Воениздат, 2003. 960 с.
- (ВЕС) — Военный энциклопедический словарь. Москва: Воениздат, 1983. 863 с.
- (ССЛ) — Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Донецьк: ДонНУ, 2012. 350 с.
- (КОПТ) — Іващенко В. Л. Концептуарія основних понять термінографії. Сб. науч. тр. по лексикографии. Гродно: ГрГУ, 2002. С. 141–147.
- (КУАРС) — Коровушкин В. П. Краткий учебный англо-русский и русско-английский словарь-минимум американского военного жаргона. Череповец, 1980. 86 с.
- (СВТС) — Словник військових термінів та скорочень (аббревіатур). Київ. 2020. URL: <https://cutt.ly/KRzqEtd>.
- (СЗ) — Словник зброї. URL: <http://www.weapon.vir.ru>.
- (СПТНГУ) — Словник професійної термінології для майбутніх фахівців Національної гвардії України (до курсу «Українська мова за професійним спрямуванням»). К.: НАВС України, 2016. 156 с.
- (АРСВС) — Судзиловский Г. А. Англо-русский словарь военного сленга. Москва: Воениздат, 1973. 182 с.
- (АА) — Acronyms and Abbreviations. URL: <http://surl.li/alqpt>
- (DMT) — Dictionary of Military Terminology: As of February 2019. URL: <https://cutt.ly/ARzrPYb>.
- (GMT) — Glossary of Military Terms & Slang. URL: <https://cutt.ly/GRztutI>.

(LDCE) — Longman dictionary of contemporary english. New edition. 2012. 2081 p.

(EB) — Merriam Ch., Webster N. Encyclopedia Britannica. 2015. URL:
<http://www.merriam-webster.com/>

(MSD) — Military Slang Dictionary URL: <https://www.veterantv.com/dictionary/>

(MJD) — Military jargon database. URL: <http://www.jargondatabase.com/category/military>.

(NRCCGC) — Nato-russia council consolidated glossary of cooperation. 2011. URL:
<https://cutt.ly/0Rze1CW>.

(UUDM) — Unofficial Unabridged Dictionary for Marines. URL:
<https://cutt.ly/wRzrl8M>.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- (STS1) — B. Cavell. Seal Team. Season 1, episode 1. USA: CBS, 2017. URL:
<https://cutt.ly/GRnMsvB>
- (STS1) — B. Cavell. Seal Team. Season 1, episode 3. USA: CBS, 2017. URL:
<https://cutt.ly/GRnMsvB>
- (STS1) — B. Cavell. Seal Team. Season 1, episode 10. USA: CBS, 2017. URL:
<https://cutt.ly/GRnMsvB>
- (STS1) — B. Cavell. Seal Team. Season 1, episode 15. USA: CBS, 2017. URL:
<https://cutt.ly/GRnMsvB>
- (STS1) — B. Cavell. Seal Team. Season 1, episode 16. USA: CBS, 2017. URL:
<https://cutt.ly/GRnMsvB>
- (STS2) — B. Cavell. Seal Team. Season 2, episode 2. USA: CBS, 2018. URL:
<https://cutt.ly/sRnMpre>
- (STS2) — B. Cavell. Seal Team. Season 2, episode 9. USA: CBS, 2018. URL:
<https://cutt.ly/sRnMpre>
- (STS2) — B. Cavell. Seal Team. Season 2, episode 16. USA: CBS, 2018. URL:
<https://cutt.ly/sRnMpre>
- (STS2) — B. Cavell. Seal Team. Season 2, episode 20. USA: CBS, 2018. URL:
<https://cutt.ly/sRnMpre>
- (STS3) — B. Cavell. Seal Team. Season 3, episode 13. USA: CBS, 2019. URL:
<https://cutt.ly/aRnN6Zm>
- (STS3) — B. Cavell. Seal Team. Season 3, episode 17. USA: CBS, 2019. URL:
<https://cutt.ly/aRnN6Zm>
- (STS4) — B. Cavell. Seal Team. Season 4, episode 8. USA: CBS, 2021. URL:
<https://cutt.ly/DRnN5aX>
- (STS4) — B. Cavell. Seal Team. Season 4, episode 9. USA: CBS, 2021. URL:
<https://cutt.ly/DRnN5aX>

ДОДАТОК

Приклади військової термінології
та її відтворення в українському перекладі

	Текст оригіналу	Текст перекладу
1.	<i>... my new <u>C.O.</u> thinks that he's gonna make <u>admiral</u> one day with his pioneering approach to the management of <u>combat stress</u>.</i> (S1, E1:00:22, URL)	Мій новий <u>командир</u> думає, що йому дадуть звання <u>адмірала</u> за його заслуги у боротьбі з <u>бойовим стресом</u> . (переклад наш- А.К.)
2.	<i><u>TOC</u> did give you the authorization to move to <u>demolition</u>.</i> (S1, E1:1:41, URL)	<u>Оперативний центр</u> підтвердив про початок розз б роєння.
3.	<i>That's the first week of <u>new rotation</u>.</i> (S1, E1:8:23, URL)	Це перший тиждень <u>ротації</u> .
4.	<i>Abu Samir Al Masri, <u>high-level ISIL commander</u>, responsible for dozens of <u>attacks</u> on coalition forces in Iraq.</i> (S1, E1:9:16, URL)	Абу Самір Ал Масрі, <u>старший командир</u> , здійснив дюжену <u>нападів</u> на <u>Ірацькі сили</u> .
5.	<i><u>Warriors</u>, they weren't meant to survive the <u>battlefield</u>.</i> (S4, E8:00:43, URL)	<u>Бійці</u> не повинні виживати <u>на полі бою</u> .
6.	<i>They've got 24-hour drone <u>surveillance</u> on the place.</i> (S1, E1:9:43, URL)	Ми <u>слідкуємо</u> за ним з дрону 24 години за добу.
7.	<i>I believe I was correct to prioritize the military-age male as the greater <u>threat</u>.</i> (S1, E1:12:07, URL)	Я подумав правильно, що дорослий чоловік - це більша <u>загроза</u> .
8.	<i>For a helo-based vehicle <u>interdiction</u>?</i> (S1, E1:13:49, URL)	Для <u>перехвату</u> вертольотом?

	Текст оригіналу	Текст перекладу
9.	<i>His dad's only <u>persona non grata</u> because he had the bad manners to write a book without being an <u>officer</u>. (S1, E1:16:22, URL)</i>	Його батько <u>персона нон-грата</u> тільки тому, що написав книгу, не будучи <u>офіцером</u> .
10.	<i>Yeah, the new <u>C.O.</u> says, "<u>Straps get straps</u>," so... (S1, E1:16:34, URL)</i>	Наказ <u>командира</u> <u>про його виконання</u> .
11.	<i><u>Set up the camera</u>. (S1, E1:20:20, URL)</i>	<u>Встанови камеру</u> .
12.	<i>I mean, Samir's legendary for his <u>tradecraft</u>. (S1, E1:22:43, URL)</i>	Самір славиться <u>інтуїцією</u> .
13.	<i>Current video feed appears to show <u>subjects unloading a hooded prisoner</u>. (S1, E1:23:08, URL)</i>	На відео зображено вивіз <u>об'єктом заручника</u> з мішком на голові.
14.	<i>But according to the <u>CIA</u>, he's gonna pick <u>flight over fight</u>. (S1, E1:24:57, URL)</i>	Але <u>ЦРУ</u> вважає, що він <u>дизертирує</u> .
15.	<i>Move to secure the <u>hostage</u>. (S1, E1:16:22, URL)</i>	<u>Звільнено заручників</u> .
16.	<i>Thumb was not on <u>the detonator</u>. (S1, E1:39:09, URL)</i>	Палець був не <u>на детонаторі</u> .
17.	<i>Listen, obviously, most of the <u>AAR</u> is gonna be about <u>the chopper problems</u>. (S1, E1:39:38, URL)</i>	Послухайте, <u>значна частина заняття</u> буде про <u>поломку гвинтокрила</u> .
18.	<i>Eight <u>enemy K.I.A.s</u>, including one. <u>HVT</u> wearing an "<u>S</u>"-vest. (S1, E1:39:46, URL)</i>	Вісім <u>противників</u> вбито та знешкоджено ціль ворога.

	Текст оригіналу	Текст перекладу
19.	<i>I told you he'd choose <u>surrender</u> over <u>martyrdom</u>.</i> (S1, E1:40:34, URL)	Я говорила, що він <u>може бути</u> <u>дизертиром</u> .
20.	<i>You missed your <u>exfil window</u> and are now <u>in enemy hands</u>.</i> (S1, E3:6:17, URL)	Ви запізналися на <u>евакуацію</u> і потрапили <u>у полон</u> .
21.	<i>So that's the <u>hostages</u>, and now we come to the <u>hostage-takers</u>,...</i> (S1, E3:8:07, URL)	Це <u>заручники</u> , а тепер переходимо до <u>загарбників</u> .
22.	<i>Sam's the Agency's <u>top analyst</u> on Southeast Asian <u>piracy</u>.</i> (S1, E3:8:12, URL)	Сем, <u>керуючий аналітик</u> , агенства <u>по пірацтву</u> в південно-східній Азії.
23.	<i><u>War on terror</u>. We should be airborne right now.</i> (S1, E3:9: 02, URL)	<u>Війна з тероризмом</u> . Ми повинні б уже вибухнути.
24.	<i><u>Lieutenant Commander Blackburn</u>, as a Navy man?</i> (S1, E3:19: 57, URL)	<u>Капітан-лейтенант</u> Блекберн, як Нейв?
25.	<i><u>Grenade! Hold there</u>.</i> (S1, E3:21: 14, URL)	<u>Граната! Усім злишайтеся на місцях</u> .
26.	<i><u>Grenade goes live</u>, you get low, <u>out of the blast range</u>, hope your <u>armor catches most of the flak</u>.</i> (S1, E3:21: 54, URL)	Кинувши <u>гранату</u> , ти падаєш не в <u>діапазон взриву</u> , і таки далі надієшся на те, що <u>броня</u> тебе врятує.
27.	<i><u>My source hears</u> that they're headed there to meet a buyer for the <u>hostages</u>.</i> (S1, E3:22: 29, URL).	За <u>інформацією джерела</u> , вони направляються туди для зустрічі з переговорником <u>заручників</u> .

	Текст оригіналу	Текст перекладу
28.	<i>Roger, Bravo 4.</i> (S1, E3:31:56, URL)	<u>Зрозуміло</u> , Браво 4.
29.	<i>Target secured.</i> (S1, E10:4:34, URL)	<u>Ціль захоплено.</u>
30.	<i>Shot was downrange.</i> (S1, E10:5:37, URL).	<u>Вистріл був у сторону мішені.</u>
31.	<i>Help patch her up. Let's go.</i> (S1, E10:5:59, URL)	<u>Допоможи пораненому.</u> Ідемо
32.	<i>We're on the roof, setting up overwatch.</i> (S1, E10:6:25, URL)	Ми на даху, <u>ведемо спостереження.</u>
33.	<i>Target secure. Four detained including one child.</i> (S1, E10:10:36, URL)	Ціль захоплено. <u>Затримано четверо</u> , включаючи дитину.
34.	<i>One noncombatant injured.</i> (S1, E10:10:42, URL)	<u>Поранено одного цивільного.</u>
35.	<i>Keep us posted.</i> (S1, E10:11:00, URL)	<u>Тримай нас в курсі.</u>
36.	<i>Son, you understand, whoever has that phone runs an online recruitment site linked to at least eight domestic terror suspects?</i> (S1, E10:12:04, URL)	“Синку”, ти ж розумієш, що у власника цього телефону є <u>вербувальний сайт</u> , по якому зв'язуються як мінімум з 8 підозрюваними у <u>внутрішньому тероризмі.</u>
37.	<i>And the fact that the bomber spent over 19 hours at the website in question?</i> (S1, E10:12: 19, URL)	Згадувалось, що <u>підривник</u> провів на тому сайті більше 19 годин?
38.	<i>It's risking a riot.</i> (S1, E10:12: 45, URL)	Є ризик <u>бунту.</u>

	Текст оригіналу	Текст перекладу
39.	<i>Bravo 3's downstairs. <u>Take his place, tell him to come up.</u></i> (S1, E10:13: 34, URL)	Браво 3 вниз. <u>Замініть</u> , а він нехай прийде сюди.
40.	<i>Your daughter's <u>been injured.</u></i> <i>We're giving her <u>medical attention</u></i> <i>right now. (S1, E10:13: 42, URL)</i>	Вашу доньку <u>поранено</u> . Зараз ми надаємо <u>першу медичну допомогу</u> .
41.	<i>I find it helpful to think of</i> <i>everything as a number. People,</i> <i>food, <u>bullets, countries...</u></i> (S1, E10:15:56, URL)	Думаю варто все перерахувати. Людей, їжу, <u>набої</u> , країни...
42.	<i>Oh, that you're... applying to</i> <i><u>officer training?</u></i> (S1, E10:16:14, URL)	Ти вступаєш на <u>підготовче</u> <u>відділення офіцерів?</u>
43.	<i>But I will remind you and it's</i> <i>called <u>Officer Candidate School,</u></i> <i>so keep your voice down.</i> (S1, E10:16:23, URL)	Нагадую, що це <u>Офіцерсько-</u> <u>кандидатська школа</u> , тому говори тихіше.
44.	<i><u>Damage is done, PR-wise.</u></i> (S1, E10:16:14, URL)	<u>Завдані збитки</u> , є поранені.
45.	<i>We <u>sent a team</u> into Yemen, the one</i> <i>war <u>zone in the region</u> we're not</i> <i><u>actively fighting</u> in.</i> (S1, E10:16:53, URL)	Ми <u>відправили загін</u> в Ємен, в об'єднану <u>зону бойових дій</u> . Там ми не ведемо <u>активних боїв</u> .
46.	<i>I suppose he's now your <u>terrorist</u></i> <i><u>mastermind.</u></i> (S1, E10:30:48, URL)	Здається, тепер він у вас <u>головний</u> <u>терорист</u> .
47.	<i>What do you want to hear... that he</i> <i><u>transports guns and bombs?</u></i> (S1, E10:31:26, URL)	Що ви хочете почути... що він <u>займається контрабандою зброї та</u> <u>вибухівки?</u>

	Текст оригіналу	Текст перекладу
48.	<i>Does he seem like someone you would trust with your <u>weapons</u>?</i> (S1, E10:31:30, URL)	Він подібний на того, кому можна довірити <u>зброю</u> ?
49.	<i>Gonna try and use the <u>fingerprint ID</u> to open it.</i> (S1, E10:35:06, URL)	Попробуємо розблокувати його <u>відбитком пальця</u> .
50.	<i>You've got three chances <u>at touch recognition</u> before it locks you out.</i> (S1, E10:35:11, URL)	Ви маєте три спроби на <u>розпізнавання відбитка пальця</u> , в іншому випадку ваш телефон заблокується назавжди.
51.	<i>Team Echo was on their <u>second mission</u> of the night.</i> (S1, E15:00:05, URL)	Команда Ехо пішла на <u>друге завдання</u> .
52.	<i>It's a little early for the <u>after action review</u>.</i> (S1, E15:03:30, URL)	Чи не зарано для <u>звіту про операцію</u> ?
53.	<i>We always knew that there was a possibility that <u>Kamal's associates</u> would dump their old phone numbers.</i> (S1, E15:4:06, URL).	Ми завжди знали, що <u>посібники Камала</u> змінять старі номери.
54.	<i>All you have to do is say, "<u>Off the record</u>", and we're in the cone of silence.</i> (S1, E15:05:04, URL)	Скажіть фразу " <u>без протоколу</u> ", і ми можемо з вами обговорювати все, що захочете.
55.	<i>I work for <u>the State Department</u>.</i> (S1, E15:6: 16, URL)	Я працюю на <u>державний департамент</u> .
56.	<i>Always happy to help the <u>CIA</u> as well.</i> (S1, E15:16:26, URL)	Я і <u>ЦРУ</u> не проти допомогти.

	Текст оригіналу	Текст перекладу
57.	<i>She could live on the <u>base</u>.</i> (S1, E16:00:27, URL)	Вона б могла жити на <u>базі</u> .
58.	<i>The man you work for killed six <u>American soldiers</u>.</i> (S1, E16:10:03, URL)	Чоловік, на якого ти працюєш, вбив шість <u>американських солдатів</u> .
59.	<i>He says the phone belongs to <u>Bashir, the security chief</u>.</i> (S1, E16:12:04, URL)	Він сказав, що це номер Башира, <u>начальника охорони</u> .
60.	<i>I say we just get a <u>surveillance team</u> into the market.</i> (S1, E16:12:30, URL)	Відправимо <u>команду спостереження</u> на ринок.
61.	<i><u>Daylight close recon</u>, that neighborhood? Like stirring up a <u>hornet's nest</u>.</i> (S1, E16:12:38, URL)	<u>Відпряти розвідку</u> в той район, ще й днем, це як ворушити гніздо шершнів.
62.	<i><u>The overwatch team</u> is in position.</i> (S1, E16:14: 06, URL)	<u>Група швидкого реагування</u> готова.
63.	<i><u>Mission accomplished</u>.</i> (S1, E16:17: 52, URL)	<u>Місія виконана</u> .
64.	<i><u>ISR's</u> tracked him to this <u>safe house</u> in the foothills of the Hindu Kush.</i> (S1, E16:22: 32, URL)	<u>Беспілотник</u> відслідкував до <u>бомбосховища</u> у підніжжі гори Хінді Куш.
65.	<i>...so we're gonna <u>speed over security</u> on this one.</i> (S1, E16:22:54, URL)	Потрібно <u>пришвидчити проведення операції</u> .
66.	<i><u>CIA</u> pulled the plug.</i> (S1, E16:24:51, URL)	ЦРУ <u>дало відмашку</u> .

	Текст оригіналу	Текст перекладу
67.	<i>Sorry, fellas, <u>mission's been scrubbed.</u></i> (S1, E16:24:54, URL)	Вибачте, хлопці, <u>завдання відмінили.</u>
68.	<i>If you go to sleep, you might miss out on some <u>high-profile access.</u></i> (S1, E16:29:09, URL)	Якщо підеш спати, ти можеш пропустити <u>важливу подію.</u>
69.	<i>Why don't we wait, take 'em at night? That way, we got our <u>night vision back.</u></i> (S1, E16:30:11, URL)	Чому б не напасти вночі? Тоді в нас буде <u>нічне бачення.</u>
70.	<i>The rookie just figured out <u>asymmetrical warfare.</u></i> (S1, E16:30:18, URL)	Салага зрозумів <u>асиметричний прийом війни.</u>
71.	<i>Means <u>an off-site infil.</u></i> (S1, E16:30:27, URL)	Значить, - <u>внутрішнє затримання.</u>
72.	<i>Doubt they're waving <u>a white flag.</u></i> (S1, E16:33:55, URL)	Сумніваюсь, що вони <u>здадуться.</u>
73.	<i>Be advised <u>the targets</u> have stopped moving, and appear to be taking up <u>defensive positions.</u></i> (S1, E16:34:02, URL)	Майте на увазі, що <u>ціль</u> припинила рух і, здається, займає <u>оборонну позицію.</u>
74.	<i><u>Incoming!</u></i> (S1, E16:34:06, URL)	<u>Лягай.</u>
75.	<i>Okay, <u>move to cover.</u></i> (S1, E16:34:48, URL)	Добре, <u>іду в бомбосховище.</u>
76.	<i>Bravo 3, <u>you're clear to move.</u></i> (S1, E16:36:35, URL)	Браво 3, <u>шлях вільний.</u>
77.	<i>You guys know, on our forward <u>operating base, we do have these things called doctors, right?</u></i> (S1, E16:37:58, URL)	Хлопці. Знайте, на <u>бойовій оперативній базі</u> в нас немає такого, як лікар.

	Текст оригіналу	Текст перекладу
78.	<i>By the time that they pull all this <u>frag out</u>,... (S1, E16:38:06, URL)</i>	Поки вони не дістануть всі <u>осколки</u> ,...
79.	<i>I know, but the <u>intel</u> backs him up. (S1, E16:41:14, URL)</i>	Я знаю, але <u>розвідка</u> це підтверджує.
80.	<i>Ray's out at <u>Green Team</u>. (S2, E2:6:36, URL)</i>	Рей вчить <u>новачків</u> .
81.	<i><u>American DEA agent</u>, went missing a few weeks ago,... (S2, E2:10:16, URL)</i>	<u>Американський агент УБН</u> , який пропав декілька днів тому,...
82.	<i><u>Qanats are ancient tunnel systems that access underground water sources</u>. (S2, E2:11:56, URL)</i>	Канати - це древня <u>система тунелів</u> , які зв'язані <u>підземними водними джерелами</u> .
83.	<i>What are their <u>demands</u>? (S2, E2:12:11, URL)</i>	Які їхні <u>вимоги</u> ?
84.	<i><u>Doza operates with impunity</u> and we dig holes. (S2, E2:12:59, URL)</i>	<u>Дуже сильна доза</u> , але нам треба копати ями.
85.	<i>Bravo 1, Bravo 1. <u>Radio check</u>. (S2, E2:26:43, URL)</i>	Браво 1, Браво 1. <u>Перевірка зв'язку</u> .
86.	<i>How will they complete their <u>comms windows</u>? (S2, E2:27:25, URL)</i>	Як вони будуть <u>доповідати</u> ?
87.	<i>They can't until they clear <u>the cave-in</u>. (S2, E2:27:30, URL)</i>	Вони не зможуть, поки не <u>здадуться</u> .
88.	<i>They're <u>enacting a fail-safe</u>. (S2, E2:27:55, URL)</i>	<u>Вжити аварійні заходи</u> .
89.	<i>Basara is scrambling <u>two F-16s</u>. A <u>thermobaric bomb</u>. (S2, E2:28:03, URL)</i>	Басара встановлює <u>дві теплові бомби F-16s</u> .

	Текст оригіналу	Текст перекладу
90.	<i><u>They'll have contingencies.</u></i> (S2, E2:29:37, URL)	<u>Вони введуть надзвичайні заходи.</u>
91.	<i>Alpha 1, we need some manual tools down there <u>ASAP.</u></i> (S2, E2:30:49, URL)	Альфа 1, потрібно <u>терміново</u> опустити інструменти.
92.	<i><u>Target is in range.</u></i> (S2, E2:34:26, URL)	<u>Ціль видно.</u>
93.	<i><u>Weapon is hot.</u></i> (S2, E2:34:27, URL)	<u>Зброя заряджена.</u>
94.	<i>Bravo 2, <u>give me a sitrep.</u></i> (S2, E2:34:39, URL)	Браво 2, <u>доповідайте.</u>
95.	<i><u>I think we could be burned.</u></i> (S2, E9:1:10, URL)	Я думаю, <u>нас зрадили.</u>
96.	<i>Waiting for the <u>QRF</u>, period.</i> (S2, E9:10:51, URL)	Чекаємо на <u>допомогу</u> , крапка.
97.	<i><u>Colonel</u>, I need you over here, I need your help.</i> (S2, E9:9:12, URL)	<u>Полковнику</u> , підійдіть. Мені потрібна ваша допомога.
98.	<i>I live among <u>soldados.</u></i> (S2, E9:10:18, URL)	Я живу серед <u>солдатів.</u>
99.	<i>If the <u>enemy</u> comes at us quickly, we're not gonna have enough <u>ammo.</u></i> (S2, E9:20:35, URL)	Якщо <u>ворог</u> прийде швидше, нам не вистарчить <u>набоїв.</u>
100.	<i><u>All call signs</u>, we have three enemies outside the front door.</i> (S2, E9:23:20, URL)	<u>Всім постам</u> , троє ворогів стоять біля вхідних дверей.

	Текст оригіналу	Текст перекладу
101.	<i>...watch your <u>ammo count</u>. <u>Make your shots count</u>.</i> (S2, E9:32:36, URL)	...слідкуйте за <u>боєприпасами</u> . <u>Бережіть набої</u> .
102.	<i>I will <u>prep</u> you as well as you have <u>prepped me for tonight</u>.</i> (S3, E13:7:34, URL)	Я <u>підготую</u> вас так само, як і ви підготували мене до сьогоднішнього вечора.
103.	<i>I mean, it's a <u>base closure</u> and a <u>troop drawdown</u>.</i> (S3, E17:3:37, URL)	Закривають базу. Починають <u>виводити війська</u> .
104.	<i>Yeah, man, you know you rode <u>shotgun with us on some of our hairiest ops</u>, brother.</i> (S3, E17:4:05, URL)	Раніше ти їздив з нами на <u>найнебезпечніші операції</u> .
105.	<i>With the <u>drawdown</u>, there's not a lot of <u>kinetic action</u> out there for <u>Tier One operators</u>.</i> (S3, E17:4:26, URL)	Зараз починають виводити війська, тому немає <u>бойових операцій</u> .
106.	<i>All these boys made the <u>ultimate sacrifice</u>.</i> (S3, E17:9:10, URL)	Всі ці хлопці <u>пожертвували своїм життям</u> .
107.	<i>Danger around every corner,so, yeah, Bravo needs me <u>to keep my eye on the target</u>.</i> (S3, E17:30:51, URL)	Небезпека повсюди. Так, я повинен <u>слідкувати за ціллю</u> заради Bravo.
108.	<i>Well, at least it's <u>put to bed</u> for now.</i> (S3, E17:15:19, URL)	<u>Знищено</u> .

	Текст оригіналу	Текст перекладу
109.	<i>So, going over the remaining <u>target packages</u>, and Charlie Team was trying to locate a weapons cache but never found it.</i> (S3, E17:15:34, URL)	Я переглянула невиконані <u>задачі</u> . Відділ Чарлі не зміг знайти схованку зі зброєю.
110.	<i>Nothing on the <u>blackside</u>.</i> (S3, E17:16:41, URL)	В <u>бункері</u> нікого.
111.	<i>And to do that, I need access to intel from sources other than <u>SOCOM</u>. Even some that don't always like to share.</i> (S3, E17:20:56, URL)	Щоб їх отримати, мені необхідний доступ до інших ресурсів, навіть до тих, які обмежені в доступі.
112.	<i>You're hitting the same <u>targets</u> that you hit years ago, this whole place is coming down, and now, now we're making peace with our <u>enemy</u>?</i> (S3, E17: 24:39, URL)	Ти роками влучаєш в одну і ту саму <u>ціль</u> . Табір розпадається. А тепер що? Ми укладаємо мир з <u>ворогом</u> ?
113.	<i>But heads up, he's pretty sure of himself, so if he's toeing <u>the party line</u>, he might not want to help.</i> (S3, E17: 27:33, URL)	Попереджаю: якщо він виконує накази <u>начальства</u> , він може відмовитись нам допомагати.
114.	<i>Listen, your intentions are in the right place, and I don't necessarily disagree with you. But I can't shift priorities away from this <u>drawdown</u> just based on a <u>hunch</u>.</i> (S3, E17:28:34, URL)	Послухайте! Я розумію, що у вас добрі наміри, але я не можу <u>тримати оборону</u> тільки через ваші <u>догадки</u> .

	Текст оригіналу	Текст перекладу
115.	<i>When Bravo is in the <u>sandbox</u>, I'm here, I'm focused. Doing my job. (S3, E17:30:27, URL)</i>	Коли Браво на <u>операції</u> , я зосереджений на роботі.
116.	<i>Will you do me a favor and just, uh, keep this to yourselves until it's official, please? (S4, E8:17:53, URL)</i>	<u>Зроби, будь ласка, послугу.</u> Залиш це у себе поки можна.
117.	<i>What did your captors employ during <u>captivity</u>? Icepicks. Power tools.</i>	Яку тактику використовували під час <u>полону</u> ? Ножі, дрельки.
118.	<i>A kinetic hit takes approval from the Jordanians, which takes calls from our <u>diplomatic channels</u>. (S4, E9:16:54, URL)</i>	Спочатку потрібно все узгодити з <u>управлінням</u> .
119.	<i>We need to prioritize any reference to the remaining two <u>drones</u> or his current location. (S4, E9:02:01, URL)</i>	Головне дізнатись де є два <u>дрони</u> , і його сьогоднішнє місце розташування.
120.	<i>Khan began turning on and activating <u>terrorist cells</u> within <u>non-extremist groups</u>. (S2, E20:34:00, URL)</i>	Хан почав організовувати <u>терористичні засідки</u> в <u>мирних групуваннях</u> .
121.	<i>Your people think it's a <u>cyber attack</u>? (S2, E16:04:02, URL)</i>	Думаєте це <u>кібератака</u> ?
122.	<i>Someone is radicalizing <u>anti-Western groups</u> in Southeast Asia. (S2, E20:01:57, URL)</i>	Хтось провокує <u>анти-західні угруповання</u> в південній частині Азії.

	Текст оригіналу	Текст перекладу
123.	<i>Did you get my <u>e-mail</u>?</i> (S2, E20:12:02, URL)	Ти отримав <u>повідомлення</u> ?
124.	<i>As you all know, it's common practice for Pakistani <u>military and intelligence to fund, recruit and train terrorist cells.</u></i> (S2, E20:33:31, URL)	Як ви знаєте, для пакистанської <u>армії</u> це норма спосорувати, <u>вербувати</u> та <u>навчати терориста.</u>

SUMMARY

People use language to communicate and preserve and transmit knowledge. Terminology occupies an important place because it accounts the enormous information load.

The appearance of computers and other gadgets has led to the rapid development of the science of knowledge, making it easy to store, organize, and share information. Programs that use knowledge systems require large resources to implement. For the productive exchange of knowledge, it is important to develop information structures that already have knowledge of the world in the form of a model that should be accessible to different users. The main function of such models is to promote communication between users by providing laconic, devoid of ambiguity, the presentation of knowledge for mutual exchange. One of such models is terminology.

Today about 90 percent of the new vocabulary is made up of terms in such fields of science as computer engineering, biochemistry, and so on. Concepts that appear in science require the appearance of new terms. Military terminology occupies a fairly large part of any national language. The first Ukrainian military terms are attested in the antiquity of our history - in the first Ukrainian chronicles.

The nature of military terminology in languages is very different. The whole long way of Ukrainian military terminology, unfortunately, was very difficult, and its current situation is still uncertain.

Thus, **the relevance** of the topic research is due to insufficient knowledge of the military terms of the studied language in recent decades, the importance and the necessity to study the structural and semantic features of military terminology and methods of its translation into Ukrainian.

The **aim** of the qualification work is to determine the structural and semantic features of English-language military terminology and ways of its reproduction in the Ukrainian language.

Achieving this goal involves solving a number of research **problems**:

- to review terminology as a linguistic phenomenon and a translation problem;

- to identify the features of film discourse and the functioning of terms in it;
- to analyze the morphological and structural methods of term formation;
- to present the usage of translation transformations, namely lexical and grammatical transformation;
- to highlight the features of the translation of terminological phrases and terms-abbreviations;
- to characterize the complex use of translation transformations for the reproduction of military terminology.

The **object** of research is the English-language military terminology in the series "Seals Team".

The **subject** of research – structural-semantic features of English military terminology in the series "Seals Team" and ways to reproduce them into Ukrainian language.

The following **methods** were used in the study:

- analytical method for systematization of scientific literature on the research topic;
- method of overall selection to determine the material of the study;
- method of linguistic description and observation for systematization and interpretation of characteristic word-forming and structural features of English terms in the series "Seals Team";
- structural-semantic analysis to identify the structure and meaning of military terms;
- method of reflection to identify ways of solving problems of translation of military terms in film discourse;
- methods of comparative analysis of the original text and the translated text.

The **scientific novelty** of this study is to present the specific structural features of military terminology and consider the methods of reproduction, translation transformations as the means of their translation into Ukrainian.

The **practical significance** of the received results is that such characteristic of English-language military terms forms a contribution to the theory of terminology, as well as to the study of special-purpose languages. Translation analysis of terminology is a contribution to the theory and practice of translation studies.

The **structure** of the master's qualification work. The thesis consists of an introduction, three sections with conclusions to each of them, conclusions to the whole work, three lists of used sources and one appendix with 100 examples.

The **introduction** substantiates the preference of the chosen topic and the relevance of the master's thesis, formulates the purpose, tasks, defines the object and subject of research, presents the solution of a number of research tasks, research methods, clarifies its scientific novelty, practical value of acquiring the results. Also the structure of master's work is added.

Chapter 1 "Theoretical foundations of the study of military terminology in linguistics and translation studies" defines the concept of the term in modern linguistics; reveals the concept of terminology and terminology; studies the military terminology as a translation problem; establishes the peculiarities of film discourse and the functioning of terms in it.

Chapter 2 "Structural and semantic features of military terminology in the serial "Seal Team"" focuses on the morphological way of creating military terms, describes the special military vocabulary by thematic groups, identifies the syntactic features of the military language, as well as structural features of term formation.

Chapter 3 "Reproduction in Ukrainian of military terminology in the serial "Seal Team"" discusses the features of translation of terminological phrases and features of translation of terms-abbreviations. The specifics of the usage of translation transformations (lexical and grammatical) for the reproduction of military terminology are determined.

The general **conclusions** highlight the results of my research such as: terminology is considered as a translation problem; the peculiarities of film discourse and the functioning of terms in it are determined; morphological and structural methods of term formation are analyzed; lexical and grammatical translational transformations and their usage are described; features of translation of terminological phrases and terms-abbreviations are highlighted; the complex application of translation transformations for reproduction of military terminology is characterized.